

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 x 40 f

HIRDETÉSEK.
3-aszatos sor egyenként 30 fill.
Egy sor egyenként 16 fillér.
Nyitási díj 30 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, augusztus 13.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Üdv a keresztény-szocializmusnak.
- Westinghouseék diadala.
- Az aradi cigányok panasza.
- Ahol a fegyvert letették.
- Öngyilkos exminiszter.
- Finom gazemberek.
- Háborúság a szimándi jegyzőségért.
- Nincs többé röpirat.
- Katonaszabadtás Torontálban.
- Tárca: Románc. — Szokolov Szonja. Irta: Ady E.

Üdv a keresztény-szocializmusnak.

Arad, augusztus 12.

A tulipán-mozgalom alatt megerősödött osztrák behozatalnak sikerült egy újabb cikket elhelyezni Magyarországon, a keresztény-szocializmust. Ma még, őszintén szólva, nem vagyunk egészen tisztában azzal, hogy ez miféle portéka. Társadalmi törekvés, amely áldásaiban csak a keresztényeket akarja részesíteni; a fejlődés siettetése, amely azonban kirekeszti a zsidókat, mohamedánusokat, sőt a buddhistákat is, ha netalán Magyarországon ilyenek is lennének. Harc a tőke ellen, áhitatos megkerülésével az egyház tekintélyes tőkének; osztályharc — a mágnások protektorátusa alatt. Sőtétben tapogatózunk, Giesswein ur. Legfőbb azon töprenghetünk, hogy keresztény lesz-e inkább, vagy szocialista?

Annyit mindenesetre tudunk, hogy Ausztriában diadalmas utat tört a keresztény-szocializmus, és hogy a keresztény-szocialista párt ma a reichsrath leghatalmasabb pártja. Annyit is tudunk, hogy

Ausztriában Liechtenstein herceg és Lueger a vezére ennek a pártnak és a hercegi keresztény-szocialista meg a bécsi polgármester személye mindenesetre megnyugtató lehet arra nézve, hogy ez a szocializmus nem rejt dinamitot se a főurak, se pedig a nagy-tőkés ellen. És azt is értjük, hogy az ilyen siker követőkre ösztönzött, s hogy a sikernek buzdító hatása leghamarabb a néppárton fogott. A parlamentnek eddig is az a pártja volt, amely kifejezetten keresztény igyekezett lenni: most csak szocialistává kell lennie. És mi ez a kis ugrás Zichy Nándor grófnak?...

De ha még nem is vagyunk vele egész tisztában: megmerjük jövendőlni, hogy az új párt hódítani fog. Talán annyira, és olyan rohamosan nem, mint Ausztriában; de hamarosan talajra fog vergődni. Nemcsak abból következtethető ez, hogy olyan közel vagyunk Ausztriához. A keresztény-szocialistává megújított néppárt azért fog diadalmasan terjeszkedni a nép között, mert a függetlenségi párt, amely eddig a népet a kezei között tartotta, azt egyre jobban-jobban elveszíti.

A negyvennyolcas eszmék varázsa, hatalmas ereje mellett még egy kapocs volt, amelylyel a függetlenségi párt a parasztságot magához tudta kötni: a demokratikus program. A jelöltek programbeszédeiben, a ve érek nyilatkozataiban szaporán hangzott az adóreform, a parasztság segítése, a kisiparosok támogatása, sőt az általános választói jog is. Mikor pedig a függetlenségi párt többséggé lett, a programjából minden elenyészett, ami negy-

vennyolcas volt. Csöndes, alkalmazkodó udvari párttá szelidült, amely a demokratikus reformokra lusta. Talán ez a szó illik legjobban a hangulatára. Egy-egy indítványt fogalmazni, vagy csak aláírni, hogy az esetleges váratlanul lecsapó általános választások alatt legyen mire hivatkozni: no jó. De olyan munkát végezni, mint a minőt a népjólét reformjainak előkészítése, megvitatása, megrostálása kíván: ahhoz legalább is ebéd utánra kellene tenni a Ház üléseit.

Ezt a pártot, ha tevékenységét így folytatja, a keresztényszocialistáknak könnyűség lesz mind több ponton leverni. Különösen olyan helyeken, ahol — és ez előrelátható — az egyház szolgálói készségesen rendelkezésre bocsátják hatalmukat, ékesszólásukat és a hivek fölött való lelki felsőbbségüket a keresztény-szocialista pártnak. Az udvari párttal szemben áll a párt, amely a népnek pártjaként viselkedik; a lomha többséggel szemben, amely tele van önérdékekkel, s amelynek tagjai csak a ma jóllakásával törődnek, a ravasz, fúrge új pártalakulás, amely fönt lemond az őrszem-állásokról, hogy lent annál biztosabban építse meg a jövő talapzatát.

És a legfurcsább, hogy a függetlenségi párt még meg se gátolhatja az ő életének megrendítésére irányuló munkát. A néppárt, amely az alattomos szervezkedést folytatja, neki politikai szövetségese, amely ellen nem tehet semmit. Ugy fest a függetlenségi párt, mint egy óriás, akinek lábát egyre jobban sebzik a settenkedő rovarok, de nem tehet semmit

Románc.

Egy kis galamb, fehér galambka.
Bohó, szerelmes kis madár,
Bübajos szép, tavaszi reggel
Párjának a csókjára vár.
Ah! édes a csók, szép a világ,
Mesét mond róla a lomb, az ág
Bübajos szép tavaszi reggel...

De a galamb, pajkos galambka,
Gondolt merészet és nagyot:
Untig adva a csók sem édes,
Játszunk hát egy kis haragot!
S bár vágtyól égott csókos szája,
Kacagva szól: csak várja, várja!
Untig adva a csók sem édes...

S a kis galamb, szegény galambka,
Elhagyott árva kis madár,
Hulló levél, hervadt virág közt
A párjára csak még egyre vár!
Kicsi szíve bár fájón dobog,
A régi láng már nem lobog
Hulló levél, hervadt virág közt...

Mányiné Prigl Olga.

Szokolov Szonja.

Irta: Ady Endre.

Két hónap óta figyelték a titkosrendőrök Szokolov Szonját. Szonja Szentpétervárról került Moszkvába s vele ment a rossz hír. Mióta Párisból hazatért Szonja sürgött-forgott, mint egy boszorkány. Beszédeket mondott tavaszi estéken szűk, eldugott, külvárosi udvarokon fáradt munkásoknak. Sőtét, gyanús társaságokba járt és sőtét gondolatokat fűzött ifjú leányfejében. E gondolatok sehogyse illetek az ő husz esztendejéhez. Rövidre nyírott, pompás aranyhaja is sokszor megrettent e forró, dühös gondolatoktól. Szétborzadt haragosan az aranyhaj s ráhullott indulatosan a Szonja szenvedélyes, fehér, mozgékony arcára. Szonja pedig két kis kezével fájdalmasan simította el a haját s szaladt véres, tabonás álmái után.

Moszkvába akkor került volt Szokolov Szonja, mikor már nagy aratások történtek Szentpétervárott. Minden héten szokott valakinek a vére, akit sokan gyűlöttek. Szonja ná morosan jár-kelt, kigordult, biztatott, ujongott. A rendőrök végre észrevették a nyugtalan, különös, veszedelmes diákleányt. S ekkor rázza meg makacsul aranyhajjas fejét Szokolov Szonja. No ha ti itt észrevettetek, megyek oda, ahol még nem ismernek. És ment Moszkvába nehéz tervvel, könnyű szívet, mivel senkit sem sajnált elhagyni.

Csipője, melle, arca, szeme, vére rendben

voltak Szonjának. Férfiura is hamarabb gondolt, mint más egyszerű leány. Neki már tizenhárom éves korában bűnös kísértés volt egy csinos férfi-fotográfia is. Mégse maradt meg husz éves koráig valaki olyan tisztán, mint Szonja. Végtelen, dacos büszkesége úgy megzabolázta a véré, hogy már szinte gyűlölte a férfit. Undorodott magától, ha arra gondolt, hogy átadja magát meghódoltan valakinek. Leike egy magasabb rangot követelt, magasabbat, mint amilyen leány személynek dukál. S a vér, a megrendszabályozott vér, kárpótlást kívánt. Szonja kereste a hivatást, az elfoglaltságot, a célt. Orosz leány volt s könnyen találta meg: a kiontott vér, a bomlás, a milliók boldogítása.

Mint más nő a szerelmet, úgy hajszolta ő a lázító és lakoló eseményeket. Párisban ő volt a leike a vérről, szabadsággal s lehetetlen álmokkal táplálkozó orosz diákságnak. Otthon, Szentpétervárott, ő, a doktorkisasszony, volt a leghalálósabb kedvű bujtogató. Egy rossz anygal, egy nyugtalan, magát és másokat vadító nőstény. Ha sikerült valami, bomba, mérge, tör, ő örült a legperverzebb örömmel. Minden ilyen siker az ő asszonyiságát csitította s az ő büszkeségét táplálta.

Hát két hónap óta volt már Moszkvában s figyelték nagyon a titkosrendőrök. Ekkor már szörnyű étvágya volt Szokolov Szonjának, aféle beteges, faló étvágy. Egy nagyherceget kívánt, egy nagyherceg véreit kívánta. Micsoda diszt tűzne az ő aranyhajába egy nagyherceg veszte.

ellenük, mert neki a — nagyhatalmi állást kell tartania a vállain.

Üdv a keresztény-szocializmusnak, Magyarország politikai élete jövőjéért. Cézárának. Köszöntik őt a halálnak eljegyezettek: az a csöpp liberális, a mi még megmaradt, Magyarország társadalmi békéje és végül a tulhizottságnak betege: a függetlenségi többség.

Westinghouseék diadala.

A francia sajtó díja.

Izgalmas verseny.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, augusztus 12

A napokban már megemlékeztünk róla, hogy a francia belügyminiszeri államtitkár a legklasszikusabb automobilversenynek, a Critériumnak folytatását, a Bordeaux közelében történt szerencsétlenség után, mely hét emberéletet követelt áldozatul, betiltotta. E versenynek kiegészítője a francia sajtó díjáért rendezett verseny, melynél nemcsak az elért eredmény, hanem a gépkocsik benzinfogyasztása és egyéb tulajdonságai is figyelembe jönnek a díj odaítélésénél. Erthető ennélfogva az óriási érdeklődés, mely a verseny iránt mutatkozott.

A pálya Lisieux mellett, Trouville közelében van, csaknem kör alakú s hossza 78 kilométer és 530 méter. Ezt a pályát ötször kellett a versenyzőknek befutni s így a teljes hossz 392 kilométer és 650 méter. Hogy a versenyzőgépek gazdaságosságát is konstatahassák, föltétel volt, hogy 100 kilométerenkint legfeljebb 19 liter benzint szabad fogyasztaniok.

Osszesen 44 gépkocsit neveztek be a legelőkelőbb gyárosok, kik között ott voltak a Gladiátor, Peugeot, Mercedes, De Dion Bouton, Vinod & Deguiangand, Lorraine, Gobron-Brillie, Aries, Cottin & Desgouttes, Cornilleau & Saint-Beuve, Argyl Motors L'd., Martini, Lelastes, Martin & Letimonnier, Regina Dixi, M. R. G., Eug. Brillie, Rebour, Charron és Sociétés Westinghouse cégek.

Reggel 6 órakor indultak el a versenyzők és az érdeklődők Trouvilleből a versenybizottság vezetése mellett, zuhogó esőben. A kocsik

megmérése után kiürítették a benzintartányokat s a fogyasztás ellenőrizhetése céljából minden kocsiba 74 liter friss benzint töltöttek. 9 óra 30 perckor teljesen kiürítették a körpályát és 15 perccel később indult az első kocsi, melyet félpercenként követtek a többiek.

Az ötödik forduló kezdetén tetőfokára lépett az izgatottság s tulfeszített idegekkel lettek az eredményt, melyre közel egy óra hosszat kellett várakozni. A szemhatáron végre egy gyorsan mozgó és folyton nagyobbodó fekete s nyomában egy másik vörös pont vált láthatóvá; megindult a találgatás, de az óriási porban, melyet a kocsik fölverték, nem volt pontosan megállapítható, kik az érkezők. Hirtelen a hölgyek sorában egy sikoltás, majd görcsös zokogás hangzik fel: az egyik Peugeot kocsi vezetőjének felesége ismerte fel férjét az első kocsiiban. Dörgő hurráh fogadta a célnál a kocsit, mely a mely hirtelen jött, oly hirtelen tűnt el, hogy helyet adjon a másodiknak. Csak amikor a célhoz ért, ismerték fel benne az egyik Westinghouse-kocsit s miután a cég ugyszólván először jelent meg a nagy nyilvánosság előtt, ez a fényes eredmény hirtelen a második nyéron foglalta le az érdeklődést.

Sorba jöttek ezután a többiek. De Dion Bouton (III. és IV.), Cottin & Desgouttes (V.), ezután berobogott hatodiknak a másik Westinghouse kocsi, melyet szintén nagy rivalgással fogadtak.

A Peugeot kocsi diadala nem keltett különösebb emóciót, mert hiszen a gyártmány már régóta elsőrangúnak van elismerve. Annál nagyobb meglepetést keltett Westinghouseék eredménye. A cég aránylag rövid idő óta foglalkozik automobilon gyártásával s noha a tavalyi páris-montecarlói versenyen I. és II. díjat nyert 89 jármű között, arra még sem voltak elkészülve, hogy ezen a klasszikus versenyen ily eredményt érjen el. Ezen a versenyen bizonyította a cég, hogy kocsijai sebesség tekintetében bátran fölvehetik a versenyt az összes többi elsőrangú cégekkel. Benzinfogyasztás tekintetében pedig még szebb eredményt ért el, mint Peugeot, mert míg enez összesen 68.70 liter benzint fogyasztott az egész versenyen, addig a másodiknak érkezett Westinghouse-kocsi csupán 68.11, a hatodiknak beérkezett Westinghouse kocsi pedig 68.89 litert fogyasztott.

Ugy a közönség, mint a francia sajtó nagy

elismeréssel fogadta ezt a szép győzelmet, melylyel a Westinghouse gyártmány első rangú lett. Emeli a győzelem értékét, hogy a Westinghouse kocsikat utolsóknak indították s így harminchat kocsit kellett megelőzniök. Az elegáns külsejű kocsik tartós és erős szerkezetűek, szépen tartották az irányt s az elért 86 kilométeres átlagos sebesség, valamint a versenyzők között legkedvezőbb benzinfogyasztás mutatja, hogy nagy turákra igen alkalmas kocsik. Végül kifejezik a francia lapok abbéli reményüket, hogy a jövőben a nagy versenyeken gyakrabban fogják ezen győzedelmes föllépésük után a Westinghouse-kocsikat viszont láthatni.

Aradvárosára nézve különösen nagy jelentőségű ez az eredmény, mert bebizonyult vele, hogy nem hiába iparkodott rábírnai a vállalatot az aradi gyár megépítésére s a győzelem révén elmúlik azoknak aggodalma is, akik nem voltak teljesen meggyőződve róla, hogy ez a vállalat tud jó automobilonkat is gyártani. De nagy jelentőségű azért is, mert ennél a cégnél rendelte meg a város az automobil omnibuszokat, melyek már rövidesen elkészülnek és üzembe jönnek.

Az aradi cigányok panasza.

Mikor veszélyes a muzsika?

A záróra mizériák.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12

Talán egyetlen városban sincsen annyi szabályrendelet, mint Aradon. Itt minden dolgra szabályrendeletet készítenek s így természetesen, hogy a szabályrendeletek utvesztőjében minden ügy megreked és kimulik. A város törvényhatósága egyszer rosszkedvében egy szabályrendeletet alkotott, amelyben meghatározta a vendéglők és kávéházak részére a zenélési határidőt. A szabályrendelet értelmében vendéglőkben éjjel 12 óráig, kávéházakban pedig éjjel utáni egy óráig játszhatik zene. A szabályrendelet egyúttal a főkapitánynak diszkrecionális jogot ad, hogy ezt a zene határidőt tetszése szerint meghosszabbíthatja.

A szabályrendelet nagyon kellemetlenül érintette a mulató közönséget, amit nem is lehet csodálni. Amikor egy-egy mulató társaságnak a kedve ama bizonyos tetőponton van, a cigányprimás egyszerre csak leteszi a vonót, a cimbalom hurja utolsó pendül és a zene megszűnik, mert a határidő lejárt s a vendéglőst vagy kávést megbüntetik, ha tovább enged zenélni. Ekkor azután megkezdődik a könyörgés a zeneengedély meghosszabbításáért, ami gyakran eredménynyel jár, de legtöbbször nem, mert az inspekcós rendőrtisztviselő köti magát a szabályrendeletre. S ebben tökéletesen igaza is van.

Anyagilag érintette a szabályrendelet a kávéházakat, vendéglősöket és a cigányokat is, mert ha nincsen zene, megszűnik a mulatás és valamennyien anyagi károsodást szenvednek. Már régebben mozgalom indult meg a zeneengedély általános meghosszabbításáért, de az akció sikertelen volt, mert a városi hatóság arra az elvi álláspontra helyezkedett, hogy a szabályrendelet az szabályrendelet s abból egy jotányit sem engedhet.

Most ujabbán az aradi cigányzenészek körében indult meg a mozgalom a zeneengedély meghosszabbítása iránt. A cigányzenészek a napokban beadványt intéznek a tanácshoz s ebben azt kérik, hogy a kávéházakban és vendéglőkben éjjelutáni három óráig adjon zené-

Egy impozáns elpuhult, hirhedt, gyalázatos zsarnok. Erre rakta föl most, mint egy sze rencse golyóra, egész meghasonlott, büszke életét Szokolov Szonja. Igazi, éjszakai álmai azonban nem éfélék, nem ilyenek voltak. Néha erős bajuszu, szőke, izmos apollói férfi tárta felé a karjait. Máskor sima, halvány arcú, beteges, lázas, de szerelmi titkokhoz értő poéta, tudós vagy álmodozó. Jött a reggel s Szokolov Szonja jéghideg vizű kádba bujt minden reggelen. Ujra és újra leszidta magát gyöngö, nőies álmaiért. S ébren, éber állapotában valóban már alig létezett Szonja számára a férfi. Ő eljegyezte magát a nagy viharos, a nemi ügyeket feledtető földadatokkal. Sőt mohó, beteg vágya támadt a mártírságra. Hogy őt egyszer elfogják, börtönbe vessék, kinozzák s őh mindenek fölött lengő kéj: megölik. Érezte, hogy ez a százezer legkülönb földi férfiú csókjáért, az elmaradt csókért, minden csókért, elég elégtétel volna. Jönnének tízedek, századok, új és új korszakok, de az ő arcképe ott volna minden szobában, munkás-zugban és paraszt zugolyban. Nagyszarú nemzetek gallériáiban s mondanák az emberek:

— Ez Szokolov Szonja, a szűz Szonja, a nagyszerű forradalmi leány ez, akinek nem férfiú kellett, de vihar. Vihar, ur vére, zsarnok vére, világosság és szabadság.

Moszkvában ezután ő rendezte a híres vadászatot egy nagyherceg ellen. Az ő nyugtalan esze eszelte ki a vadászat minden elképzelhető esélyét s leendő epizódját.

A dolog nagyszerűen sikerült s este, éjjel titkos helyen találkozott Szonja a barátjaival. Véres illatu, gyönyörű este volt. A vad, elszánt gyülekezet meghajtotta a vörös zászlót Szonja előtt. Hogy te, te, Szokolov Szonja te vagy a mi elátkozott szentünk. Megváltónk, istenünk, te gondolsz ki mindent. S a tied minden sikerünk.

Es részegen került ki, a sikertől részegen, az utcára Szonja. És ime üldözöbe veszi az utcán egy férfi. Finoman öltözött, nemes arcú, erős bajuszu, dallás, barna és ismeretlen.

— Te szép leány, te legszebb leány az életemben, engedd meg, hogy elkísérjelek.

Szonja álmodozott, részeg volt a sikertől, Mintha nem is ő lett volna ő. Lágyan, furcsán a testében eltemetett kurtizán sóhajtott föl.

— Mit akarsz?

Az ismeretlen férfiú vitte, vitte Szonját.

Egy házba értek, egy vén kerítő asszony házába. Szonja a szűz, a büszke Szonja, mintha álmodott volna. És se ő, se az idegen férfiú nem sejtették, hogy rendőrök követik őket.

És a rendőrök ráütöttek az ő bezárt szobájukra. És betörték az ajtót. És az egyik rendőr röhögve ordított a másikkal:

— Na, ez furcsa fogás. Mi azt hittük, hogy egy nihilista, egy veszedelmes nő ez a kisasszony. Fenét, ez egy közönséges, piszkos leány, egy rima.

A másik rendőr mordul tette hozzá:

— Na, lelkem, gyere a toloncházba.

lősi engedélyt. A cigányzenészek beadványa az alábbi:

Tekintetes Városi Tanács!

Alulírott aradi cigányzenészek azon alázatos kérelemmel járunk a tekintetes Tanács elé, miszerint engedné meg, hogy a vendéglőkben és kávéházakban éjjelutáni három óráig zenélhessünk.

Kérésünket azzal batorkodunk indokolni, hogy a jelenlegi zárórak mellett nem kereshetünk annyit, hogy a mindinkább fokozódó drágaság mellett családunkat fentarthassuk.

Abban a reményben, hogy a tekintetes Tanács kérelmünket méltányolva, azt teljesíteni fogja, vagyunk a tekintetes Tanács alázatos szolgálai:

Aláírók.

A beadványt az összes aradi cigányprimások aláírták s a napokban terjesztik be a tanácshoz. Abban az esetben, ha a tanács teljesíteni fogja a cigányzenészek méltányos kérését, a szabályrendeletnek idevonatkozó részét módosítani kell, ami utóvégre nem volna nagy baj. Nem dől össze a világ, ha éjjelutáni három óráig huzza a cigány a mulatóknak a kesergő magyar nőákat.

TÁVIRATOK.

Tíz milliós sikkasztás.

Pétervár, aug. 12. A szibériai vasutnál uralkodó viszonyok megvizsgálása ügyében kiküldött bizottság megállapította, hogy 10 millió rubelnél többet sikkasztottak és loptak.

Ahol a fegyvert letették.

Bohus László br. a fegyverletétel emlékeiről.

A szállósi malom.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12.

A világosi kapituláció évfordulói az ugynevezett ujság-ünnepek közé tartoznak. Az évfordulókat senki se tartja számon; magán a fegyverletétel színhelyén se rendeznek a szomorú emlékezetnek szánt nemzeti ünnepeket. Csak az ujságok árulják el minden esztendő augusztus 13-án: ezen a napon a történelemé lett — Világos.

Minél kevesebb emberre szakad valamely kötelesség, annál nagyobb lelkiismeretességgel kell annak eleget tenni. Ha már a világosi nap emlékezetével mások nem törődnek, mint az ujságírók, — a Czizmazia Endre gondjaira bizott legényeknek annál jobban kell öntözni ennek a napnak kultuszát. Mert ha augusztus 13-án maguk az ujságírók nem bizonygatják, hogy ezen a napon milyen meghatott lehangoltság ül a nemzet lelkén: szomorú hirbe jut a tisztelt utókor kegyelete.

És ezek a gondolatok vitték ki az Aradi Közlöny egy ujságíróját, hogy a fegyverletételnek egyre ritkuló eleven emlékei között böngésszen.

*

A világosi Bohus-kastély nagy bekvártélyozásnak helye volt 1849. augusztusában. Bohus János, Aradmegye főispánjának vendégeként, ott volt a főhadiszállás, Görgei Artur fővezérrel együtt. És ott dőlt el a fegyverletétel, az ország sorsát megpecsételő elhatározás.

A fegyverletételnek legérdekesebb emlékei

közé tartozik az a szoba, a melyben a döntés történt. Akik a világosi kastélyt ismerik, azok tudják, hogy az három épületrészből áll. Kettő a hegyoldalban van, egy pedig a világosi fő utca innenső oldalán. Az utóbbit Bohus Lajos báró és családja lakja. A másik két szárny közül az első Bohus László bárónak, a másik Bohus Zsigmond báró valóságos belső titkos tanácsosnak lakosztálya.

Az első, Bohus László báró lakása a kastélynak történelmi nevezetességű része. Ezt kerestem föl, azzal a mellékcélzattal, hogy Bohus bárót megkérem: a fegyverletétel napjaiból való emlékei közül egyet-mást mondjon el.

Bohus László báró, akinek finom szeretetreméltóságát Aradon nem kell fölfedezni, a társalgó ember nyíltságával mondta el remiszcenciáit. Lelkiismeretes ujságíró — ha van ugyan olyan, aki joggal nevezhető ennek, — zavarban van az ilyen nyíltsággal szemben. Nem figyelmeztetheti azt, aki előtte van: vigyázzon, hiszen minden szavát a nyilvánosságnak mondja! A nyilatkozó ugyan nem mond titkokat, de arra se gondol, hogy a beszéde kézirat alá készül. Ugy talán kevesebbet adna az emlékekből, amelyeket látogatója előtt vendégszerető bőkezűséggel szór elő. Az ujságírótól pedig igen nehéz megkivánni, hogy iratlan hagyjon valamit, ami annyira kívánczok az írás alá.

Legelőször a nevezetes szobát néztük meg. A báró fogadó szobája mellett van, s az utcára néz. Nem nagy: tíz lépés széles, s tizenöt lépés hosszú szoba.

— Valami tévedés van abban, — mondotta a báró, — amikor arról beszélnek, hogy itt írták alá a fegyverletétel okmányát, vagy szerződését. Sokszor meg úgy is hallom, hogy Görgei itt tárgyalt az orosz tábornokokkal, Rüdigerrel, vagy mással. Hát itt semminő okmányt, vagy szerződést nem írtak alá. Orosz tábornokok a fegyverletétel előtt nem voltak itt. Az igazság az, hogy itt volt a hadi tanácskozás, amelyben Görgei Artur fővezér elnöklésével a fegyverletételt elhatározták. A honvédség utolsó hadi tanácsa volt ez. A szoba butorzata már nem az, ami akkor volt. Két ágy volt benne, egy szekrény, egy pamlag, meg egy kerek íróasztal. Az íróasztalt, amint talán tudják, az aradi ereklyemúzeumnak adományoztam.

— Emlékszik Méltóságod arra a nevezetes augusztusra?

— Tíz éves voltam, de az emlékek meglehetősen frissen maradtak meg. Olyan volt a házunk, mint egy vendégfogadó: sőt annál is különb. A pamlagokon, a billiárdon is aludtak. Honvéd tábornokok, fő tisztek, képviselők. A miniszterek közül is itt volt Duschek, a pénzügyminiszter, meg Csányi László. Én, Pista bátyámmal, meg az anyámmal, egy hátsó szobában huzódtunk meg. A kertünk tele volt lovakkal; egész kopaszra legelték a fákat. Nehány nappal előbb más vendégeink voltak: Kossuth Lajos felesége, fiai, Ferenc és Lajos Tódor és sógornője, Meszlényiné. Borossebesről, titokban jöttek, s éjnek idején bujdosztak tovább.

— A fegyverletétel előtt való napon már hire járt, hogy a Kossuth-bankók értéküket fogják veszíteni. Hogy a honvédtisztek a rájuk váró szomorú napokban bajban ne legyenek, az állampénztár a tiszteknél levő bankókat ércpénzre váltotta be. Az állampénztár a kastélynak egyik szobája volt; egy hosszú asztalt állítottak fel, s azon fizettek. Nagy volt a tolongás. Nehány tisztt, hogy a tolongást elkerülje, az én közvetítésemet választotta. Én a papírpénzt a kalapomba tettem, s a tolongók lábai között bujtam előre, s beváltottam a Kossuth bankókat, a mit nagyon megköszöntek nekem.

A beszélgetést Görgei Arturra igyekeztem fordítani. A báró később, egy családi kapcsolata révén, gyakran közvetlenül érintkezhetett a tábornokkal, s így annál érdekesebbnek kínálkozott, a mit róla fog mondani.

— Görgei a fegyverletétel napjain igen levert, szomorú volt. A fegyverletétel napján anyámnak: Bohusné Szögyény Antonianának átadott egy írást. Az az okmány volt, amelyben Kossuth Lajos diktátorra nevez ki, s a nemzeti sorsát, teljes felelősség mellett az ő kezeibe tette le. És azt mondta: „Nem tudom, mi történhetik velem. Ha az osztrákok kezei közé kerülök, lehet, hogy fölbőlnek, vagy fölakasztanak. De ez az okirat a történelemé. Nem akarom, hogy illetéktelen kezekbe jusson: kérem, őrizze meg.” A nevezetes írás a mi családi levéltárunkban volt. Magam is láttam, nagy iv papírral írott, egész oldalt betöltő levél volt. Később Görgei elkérte a maga levéltára részére.

(A nevezetes okiratnak szövegét épen a sárnapj számunkban közöltük.)

A következő kérdés már szintén nem az emlékezetnek szült, hanem annak, amit a báró később hallhatott Görgeitől.

— A fegyverletétel egyik következménye a tizenhárom tábornok kivégeztetése volt, s miért Görgeit teszik némelyek felelőssé. Joga ez a fölt-vés?

— Görgei a tábornokok kivégeztetését eszhetőségen kívül állónak tartotta. A fegyverletétel alkalmával mondta: „azért adjuk meg magunkat az oroszoknak, hogy az osztrákok kezeibe ne kerüljünk.” Azt hitte, hogy a tábornokok sorsa az oroszok kezében volt, akiknek joguk, okuk se lett volna a tábornokok kivégzésére. Sokkal valószínűbbnek tartotta, hogy neki esik baja mint a tábornokoknak.

— Nyilatkozott Görgei Kossuthról?

— Csak annyit tudok, hogy a fegyverletétel idején elítélte Kossuthot azért, mert állítólag egy orosz nagyhercegnek ajánlotta föl magyar koronát s ez ügyben tárgyalt is. Ez Görgei nagyon helytelennek tartotta.

A báró ezután értékes emléket mutat meg. Egy pisztoly készlet, diszes tokbal. Eg pár finom művű, kovács szerkezetű pisztoly teljes felszereléssel, golyókkal, puskaportartókkal. A csövébe van edzve a készítőjének, Kchenhauernek, az akkori idők nevezetes puskaművésének neve.

Ezeket a pisztolyokat Görgei Artur egy orosz tábornoktól kapta a fegyverletétel után a kinek a maga pisztolyait adta cserébe. A pisztolyokat Görgei a fiának adta s annak révén került hozzám.

Mikor a remiszcenciák fogyóban voltak arról esett szó, hogy a fegyverletételnek semmi emléke nincsen.

— Több ízben volt szó arról, hogy lesz, abbamaradt. Egyszer Világoson is akartak osztrákok állítani, de elmaradt. Ugy látszik, az emlékek csak az örvendétes eseményeknek szent emlékeket állítani; a szomorúakra jobban nem emlékeztetik...

De azért szomorú. Az utolsó főhadiszállás emléken nem busul egyéb, mint a hagyományok omló sziklavár, a mely a maga pusztuló voltában a Világosnál eltemetett szabadság fája lenne.

*

Nálunk tudott dolog, hogy a fegyverletétel után ajdonképen Szöllösön történt. A József-dor-malomcsatorna mentén táborozott a honvédség, s a szállósi malom mellett, a csatorna hidján találkozott Görgei Rüdigerrel. A malom most a Sulkovszky uradalom tulajdona, kor báró Dietriché volt, aki a kincstárnak a szállításai ellenében kapta a pankotai

dalmat, s a kinek leányát a birtok jelenlegi tulajdonosának apja nőül vette. A malomnál, vagy annak közelében a fegyverletétel helyét semmi emlék, semmi folirás nem jelzi.

Ez a hely azon időben Aradmegyének a galsai járásában volt. A galsai főszolgabíró felbári Sánka Lajos volt, a megyei esküdt pedig *Naszády Sándor*. Ez utóbbinak veje. *Domsa György* pankotai ügyvéd, akit megkérdeztem: nem mondott el apósa a fegyverletétel napjairól eddig följegyezetlen adatokat:

— Annyit tudok, hogy a fegyverletételnél a megyei hatóságoknak semmi részük, közreműködésük nem volt. Az apósomnak, meg a szolgabírónak akkoriban az volt a dolguk, hogy a Szöllősnél táborozó honvédség részére élelmet, meg szénát szerezzenek. „Főbeüvetés terhe” alatt jött a parancs, hogy ezt, meg azt szerezzék be. A fegyverletétel után a katonák jobbra Aradmegye északi részén menekültek. Voltak, akik üzletet csináltak a fegyverletételből; legalább azt suttogták, hogy Szöllősen több ember meggazdagodott, azon a réven, hogy a csapatoktól posztót és egyebet vett át suttomban potom áron. A lakosságot a fegyverletétel elkedvetlenítette, de annak mégis örültek, hogy vége van a háborúnak. A csapatok ellátása, az újabb és újabb, „főbeüvetés terhe alatt” jött rekvirálások nagyon kimerítették a népet. Azután jött a Bach-szisztéma, s akkor nagyon csördes lett ez a vidék.

Nincs többé röpirat!

A belügyminiszter Aradhoz.

Tilos a sajtótermékek osztogatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter a napokban felette érdekes rendeletet adott ki, amely elsősorban a szociáldemokratákat érinti kellemtelenül. A miniszter ugyanis betiltotta a röpiratoknak ingyen való osztogatását s ezzel megszüntette a szociálista pártnak taktikáját, amely a nyomtatott betűvel való kiméltelen támadásban és rágalmazásban különösen az utóbbi időben nyilvánult meg.

A szociálistáknak egyik erős fegyverük tudvaleg a röpirat. Ezzel harcoltak a polgári osztály ellen. Amíg a küzdelem általános keretekben mozgott, addig a belügyminiszter beleavatkozására nem voltak. Az utóbbi időben azonban a szociálisták, testületek és magánosok ellen olyan kiméltelen hangú támadásokat intéztek, hogy többrendbeli panasz érkezett a belügyminiszterhez a röpiratokkal üzött piszkolódások ellen.

A belügyminiszter most már elérkezettnek látta az időt a tarthatatlan állapotoknak gyors és radikális megszüntetésére. Rendeletet adott ki, amelyben megtiltja, hogy sajtótermékeket a hatóság engedélye nélkül ingyen osztogassanak. Ebből a tilalomból természetesen az következik, hogy minden röpirat szövegét előzőleg be kell mutatni a rendőrhatalóságnak s csak ennek engedélyével hozható a nyilvánosság elé.

A belügyminiszter rendelete ma érkezett meg *Varjassy Lajos* polgármesterhez. A belügyminiszter a rendelkezést a sajtótermékek elárúsításáról szóló eddigi rendeletek azon intenciójára alapítja, amely szerint a hírlapoknak és egyéb nyomtatványoknak a rendes megszerzési helyeken kívül való terjesztéséhez hatósági engedély kell s amelynek figyelembe nem vétele esetén a hatósági engedélyezés útján gyakorolt megelőző rendészeti tevékenység könnyen kijátszhatóvá válnék.

Az utcákon és nyilvános helyeken osztogatott meghívók és kereskedői reklámcédulák a jövőben is engedély nélkül osztogathatók. Ellenben a polgármester engedélyéhez van kötve a belügyminiszternek egy másik rendelete értelmében a képes levelezőlapok utcai árusítása is.

Varjassy polgármester a rendeletet intézkedés végett a kapitányi hivatalnak adta ki. *Green Nándor* tb. főkapitány hirdetmény útján fogja közölni a közönséggel a belügyminiszter rendeletét, amelynek megszegése sajtórendészeti kihágást képezvén, pénzbeli büntetést von maga után.

Háborúság

a simándi jegyzőségért.

Megfelebbezett jegyzőválasztás.

Vesztegetés, katonaszabadítás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12.

A községi jegyzőválasztások eredményével a legrikkább esetben van az egész körjegyzőség megelégedve. Mikor egy-egy jegyzői állás gazdálanná válik, megalakulnak a különböző pártok s megindul az elmaradhatatlan korteskedés, többnyire annyi hévvel, mintha legalább is az ország sorsa függne a választás eredményétől. A vihar hullámai még a választás után sem múlnak el azonnal, mert a kisebbségben maradt párt rendszerint peticionál s csak akkor nyugszik meg végleg, ha minden erőfeszítés hiábavalónak bizonyult.

A május 28-án *Csernovics-Simándon* megtartott jegyzőválasztás ugyanerre a sorsra jutott. Bár a hivatalos jelölt *Niederhauser Rezső* volt, mégis *Barna Elemér* váasztották meg, ami a kisebbségben maradt jelölt hívei között természetesen nagy felháborodást okozott. Aztán előkerültek a régi recipe szerint a szokásos eszközök: a választás megfelebbezése és az ugynevezett „megdolgozás”. A felebbezést hét simándi képviselőtestületi tag írta alá, de a felebbezés érdemleges elbírálására nem került a sor, mert a megdolgozás sikerült és *Barna Elemér népszerűtlenségére való hivatkozással lemondott a simándi jegyzőségről*.

A lemondás folytán megüresedett simándi jegyzőség elnyeréseért tehát ismét megindult a szokásos hajszá, de most már jobbra olyan eszközökkel, amelyek nem igen férnek meg a jegyzői állás tisztességével. A szinte hihetetlenül hangzó visszaélések folytán négy simándi képviselőtestületi tag terjedelmes felebbezést adott be Aradvármegye törvényhatóságához, amelyben a felhozott tények alapján kéri a választás megsemmisítését.

A felebbezéssel megtámadott jegyzőválasztás múlt hó 11 én történt s azon *Csukay Gyula* főszolgabíró, *Niederhauser Rezső* volt szintyei jegyzőt, *Koczó Károly* pankotai volt jegyzőt és *Szöllősi Béla* kerülősi jegyzőt jelölte. Az immár második választás az előbb kisebbségben maradt *Niederhauser Rezső* javára dőlt el, de mint az a választás ellen beadott felebbezésből kitűnik, állítólag egész sor visszaélés történt, amelyek, ha igazaknak bizonyulnak, súlyos megtorlást kell maguk után vonniok. A felebbezés a képviselőtestületi tagok választási jogának korlátozásával, vesztegetéssel, sőt katonaszabadítással is megvádolja *Niederhauser*t, aki állítólag semmiféle eszköztől sem riadt vissza, hogy a simándi jegyzőséget megszerezze.

A felebbezés a választás előzményeinek ismertetése után a következő indokok alapján kéri a vizsgálat elrendelését:

„*Niederhauser Rezső*, hogy a *Barna Ele-*

mérnek lemondásáért ígért, vagy adott 500 koronát esetleges bukásával el ne veszítse, *Miklós Juon*, *Mesnák Péter*, *Kapucsán Vazul* és *József*, *Kapra Mitru*, *Popa Petru* és *Krisán Petru* képviselőtestületi tagoktól a második választást jóval megelőzőleg egy nyilatkozatot vett át, amelyben nevezett képviselőtestületi tagok arra kötelezték magukat, hogy azon esetre, ha a kitűzendő második választáson nem szavaznak reá, *Barna Elemérnek* „alkotmányos költségek” megtérítése fejében adott 500 koronát néki egyetemlegesen megfizetik.

Azt hisszük, hogy *Niederhauser* ezen nyilatkozattal egy cseppet sem biztosította a fenti hét képviselőtestületi tagnak szabadválasztási jogát. Sőt egyenesen azt állítjuk, hogy azon cselekménye által, hogy ezen nyilatkozatot követelte, vagy elfogadta, a választás eredményét befolyásolta s ezáltal nemcsak a választást megsemmisítő cselekményt, hanem miután már mint jegyző tényleg működik, fegyelmi vétséget is követett el. Ezen állításunk bizonyítására kérjük a fent megnevezett hét aláíró eskü alatt tanuként kihallgatni.

Krisán Péter és *Popa Péter* képviselőtestületi tagokat szintén eskü alatt kérjük tanuként kihallgatni arra nézve, vajjon igaz-e az, hogy *Niederhauser* nekik a második választást megelőzőleg azt ígérte, hogy ha a választáson reá szavaznak, úgy előbbinek öcscsét, utóbbinak fiát a tényleges katonai szolgálat alól kiszabadítja. Továbbá kérjük *Netyó Gábort* eskü alatt kihallgatni azon körülményre nézve, hogy vajjon igaz-e az, hogy a választást megelőzőleg, maga *Niederhauser* ígért neki 2000 koronát azért, hogy rá szavazzon és részére korteskedjék.

Ugyancsak kérjük *Netyó Gábort*, ifj. *Hotorán István* és *Batrinucz Mitru*t kihallgatni, akik igazolni fogják, hogy *Netyó* korteskedésért és szavazatáért 1000 koronát kapott s azt többek előtt beismerte, sőt a választás után az 1000 koronát fel is mutatta.

Jegar Stefán kihallgatandó arra nézve, hogy szavazatáért 200 koronát ígértek.

Kapresán Vazulnak és *Józsefnek* szavazatukért legelőjük rendezését ígérte *Niederhauser*, sőt ezt már meg is tette anélkül, hogy ezért a felek valamit fizettek volna.

Hotorán Péter, *Hotorán István* és *Batrinucz Mitru* eskü alatt kihallgatandók arra nézve, hogy *Niederhauser* személyesen azt ígérte nekik a községi irodában, hogy *Simánd* községet úgy fogja a *Mészky Ferenc* aljegyzőt, (aki egyik komoly pályázója volt a jegyzőségnek) megillető kártalanítás kötelezettsége alól mentesíteni, hogy a főszolgabíró ígérete folytán saját helyébe *Szintyére* jegyzőnek helyettesíteti és beválasztatja, ha *Mészky* emberei is *Niederhauserre* szavaznak s őt *Simándon* megválasztják.

Kérjük *Mészky Ferencet* tanuként kihallgatni arra, hogy a választást vezető *Csukay Gyula* főszolgabíró *Niederhauser Rezső* érdekében akként korteskedett, hogy *Mészky Ferencnek* arra az esetre, ha hivat *Niederhauserre* szavaztatja, *Szintyére* rögtön helyettesíti. A főszolgabíró azt is megígérte, hogy főszolgabírói tekintélyével oda fog hatni, hogy *Mészky* *Szintyén* jegyzőnek megválasszák. Már pedig *Mészky* korteskedésének tudható be, hogy *Hotorán Vikenti*, *Buos Juon* és *Róth Kálmán* képviselőtestületi tagok meggyőződésük ellenére *Niederhauserre* adták szavazatukat.

Mint hogy a fentiekből kitűnik, hogy a főszolgabírótól le a legutolsó kisbíróig az egész hivatalos aparatust mozgósítottak *Niederhauser* érdekében s minden meg nem engedett eszközt felhasználtak arra, hogy jelöltjüket, *Nieder-*

hausert jelöljük, megválasztását előmozditsuk és biztosítjuk:

Tisztelettel kérjük, hogy a választás ügyében a vizsgálatot megindítani, annak megtartására egy központi tisztviselőt kiküldeni, a választást megsemmisíteni s új választást elrendelni kegyeskedjék. Kérjük egyben a vétkeseknek bizonyult tisztviselők ellen a fegyelmi vizsgálatot elrendelni.

Tisztelettel

*Batrinucz Mitru, Szucs György,
Jegár Stéfán, Beles Mitru.*

Tekintettel a felebezés súlyos vádjaira, valószínű, hogy a törvényhatósági bizottság sürgősen intézkedik a vizsgálat érdekében, mert tarthatatlan állapot, hogy a közigazgatás egyik tisztviselője ellen olyan vádak lehessen emelni, mint a minőt a simándiak emelnek ujonnan választott jegyzőjük ellen.

Katonaszabadítás Torontálban.

A bűnös hatóságok és orvosok.

Feljelentés a szegedi ezredeshez.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 12

A szegedi 46 ik gyalogezred parancsnoksága kinos szenzáció szálait bontogatja, amely egy torontálmezei nagyközség előjáróságát, két katonai orvost és a község dúsgazdag lakosait kompromittálja. A szenzáció szálai már eddig is olyan dolgokat hoztak napfényre, amelyek pellengérré állítják azokat, akikre a bűnösség teljes valójában ki fog derülni.

Arról van szó ugyanis, hogy a nagyszentmiklósi járás németajku községében esztendőök óta garázdálkodik egy panamista-banda, amely körülbeül háromszáz családnak tette már meg jó pénzért azt a szivességet, hogy legényfiaikat a katonai szolgálat terhe alól megszabadította.

A bűnbanda leleplezése kedden történt meg Szentgyörgyi József ezredesnél, a szegedi 46 ik gyalogezred parancsnokánál. Terjedelmes iratokat adtak át az ezredes kezébe, amelyekben a konkrét eseteknek egész halmaza van felsorolva a katonaszabadítók ellen.

A katonaszabadítási panamáról a következő tudósítást adjuk:

A följelentés pártoskodási harcokból indult ki. A sváb községben, amelynek jobb módú lakossága kompromittálva van a följelentésben, a polgárok két párton állanak szemben egymással.

A legutolsó összekoccanás a kisbíró választása miatt történt. A két tábor elkeseredett harcokat folytatott saját jelöltje érdekében s a vesztes párt határozta el, hogy a győzelemért boszút áll a győztes táboron. A vesztes pártnak a vezére az, aki a följelentést megtette Szentgyörgyi ezredesnél.

A följelentés teljes részletességében elsorolja, hogy mint történtek a nagyszentmiklósi járásban, különösen azonban abban a községben a katonaszabadítások. A községi jegyző, aki több napig tartó mulatásairól nevezetes, összejátszott a községi orvossal, ez pedig két katonai orvossal közvetítette a katonaszabadítást.

A sváb paraszt, akinek a fia nem szívesen bujik az angyalbőrbe, beállított a jegyzőhöz, aki — mint a följelentés mondja, — vállvergetve nyugatja meg:

— Ne busuljon, nincs oly eset, hogy a fia katona legyen.

Természetesen bugyellárispítás követke-

zett minden jó szolgálat után s ezekre rug az összeg, amit a községi jegyző előtt lefizettek a gondos apák. Történt azonban olyan eset is, hogy a meghatározott összeget sokallotta a sváb, ekkor aztán a jegyző csupa boszúból besoroztatta a fiát.

Az összegeket aztán a községi jegyző, az orvos és a két katonai orvos megosztották. Hat esztendő óta tart ez a garázdálkodás. A két katonai orvos oly ügyesen tudta csinálni a dolgot, mint a följelentés mondja, hogy a sorozásoknál, felülvizsgálatoknál, utóállításoknál mindig ők jelentek meg, pedig a katonaságnál szokás az, hogy mindig más-más ezredparancsnokságtól küldenek vizsgáló orvost, aki nem is tudja a vizitáció előtt még két nappal sem, hogy hol jelenik meg a sorozáson.

A följelentés szerint a panamisták leg alább háromszáz legényt mentettek meg a katonaságtól hat esztendő alatt. A följelentésben harminchárom legény meg is van nevezve, a kikeről egész bizonyossággal tudják, hogy pénzváltással háritották el magukról a katonai szolgálatot. A legények közül öt elkérkedett avval, hogy milyen módon nem lett katona. Ez az ellentábor harcosainak a fülébe jutott s aztán hamarosan egybegyűjtötték az adatokat.

Végző konzekvenciájában aztán mindezek a manipulációk a község szegényebb családjaiknak a rovására mentek. A gazdagabbak, akik bírták pénzeln a jegyzőt, a községi orvost, megváltották fiaikat a katonai szolgálat terheitől. Tehát a be nem sorozottak helyébe kellett másokat sorozni, mert különben illetékes helyeken feltűnt volna, hogy olyan nagy népességű járásban, mint a nagyszentmiklósi, oly kevés találatot katonai szolgálatra alkalmasnak. A szegény legényeket tehát minden alaposabb vizsgálat nélkül besorozták s ezek között sok olyan is van, akinek testi fogyatkozásait nem vették figyelembe, csak hogy pótolni tudják a kiszabadítandókat.

A legutolsó manipuláció, mint a följelentés mondja, ezelőtt egy hónappal történt. Egy gazdag svábnak az ősszel besorozták a fiát, aki ott szolgált a szegedi gyalogezrednél. A sváb kísérletet tett a sorozás előtt a jegyzőnél, hogy fiát megmentse, de sokallotta azt a pénzt, amit a jegyző kért. A vége az lett, hogy a fiut besorozták. A télen vonult be az ezredhez, amikor a sváb segítségért megint elment a jegyzőhöz. Nyolcszáz koronában alkudtak meg. Azt gondolták ki, hogy azon a címen, hogy a sváb már képtelen gazdaságát vezetni, reklamálják a fiut.

A felülvizsgáló bizottság elé állították a svábot, aki ép, erős, egészséges ember. Még két fia van azonkívül, akiket besoroztak.

S ennek dacára a községi jegyző kiállította a bizonylatot, hogy a besorozott egyetlen fiu, a községi orvos, hogy az apja gyöngé, egészségtelen s a két katonai orvos ezt jóváhagyta. Így aztán megszabadult az angyalbőrtől a fiu.

A nagy örömhirt persze hamar elujságolta a sváb. Pár nap alatt tudta a sógor, a koma. Jött aztán a kisbíróválasztás, ahol a följelentő táborra vereséget szenvedett. Ez volt az utolsó adat, amit a mostani följelentésben fölhasználtak.

MULATSÁGOK.

(=) Mulatság Zádorlakon. A zádorlakai ifjuság 1907. évi augusztus hó 17 én, a nagyvendéglő kerthelyiségében, világposta és műkedvelő előadással egybekötött jóékonycsú zártkörű táncvigalmat rendez.

(=) Mulatság Gyorokon. A gyoroki önkéntes tüzoltó egyesület f. hó 11-ikén a Kaszinó

kerthelyiségében saját pénztára javára fényes népnepélylyel, műkedvelői előadással és hangversenyyel egybekötött táncmulatságot rendezett, melyen a tiszta jövedelem meghaladta a 400 koronát. A rendezés körül Konec Benő uradalmi intéző, tüzoltó egyesületi főparancsnok s az Aradon is előnyösen ismert Mezei Péter színművész, a szegedi színház tagja buzgólkodtak.

Színre került az „Ebéd előtt” című egyfelvonásos vígjáték, melyben ügyes játékokkal Vizvári Gyula és Rihmer Etuska tündek ki. Mezei Péter mesteri alakítását nagy tetszéssel fogadta a közönség. Ezt követte a Virágfakadás, Murai Károly vígjátéka Hunyadi Szidónia, Tabajdy Ilonka, Tabajdy Márta, Mezei Péter, Szepessy Zoltán és Kovacsevics Gyula műkedvelőkkel. Az estély szellemi része Konti József Menyecske négyesében nyert befejezést, mit Kaufman Terike, Knizse Margitka, Tabajdy Ilonka és Steinitzer Ocsika szépen és temperamentumosan énekeltek. Tapsban és kihíváson minden szereplőnek bőven volt része. Ezután kezdetét vette a tánc, mely reggelig tartott. A hölgyek névsora a következő:

Asszonyok: Eichner Adolfné, Hunyady Lászlóné, Hunyadi Péterné, Tokay Józsefné, Szappanos Lajosné, Konec Benóné, Nagy Orbánné dr. (Arad), Klein Beláné dr., Lázár Pálné, Steinitzer Károlyné, Vizváry Józsefné (Arad), Enyedi Sándorné, Szepessy Józsefné, Tabajdy Gyuláné, Mohay Adámné, Kovacsics Gyuláné (Temesvár), Masznyik Dánielné, Kaufman Mórné, Kaufman Jakabné, Sáfrán Emilné, Lackovics Gyuláné (Temesvár), Ritter Vilmosné, Sármezei Akosné, Rihmer N. né, Avarffy Gézáné, Montia Györgyné.

Leányok: Knizse Margitka (Arad), Tabajdy Ilonka és Márta, Steinitzer Ocsika, Kaufman Terike, Kaufman Irén, Rihmer Annika és Etuska, Török Lilike (Világos) Hunyady Szidónia, Tabakovits Manyika, Klein Matild, Hunyady Erzsike, Sármezey Nucika, Schneeberger Beila, Eichner Margit, Kovacsics Magduska.

Öngyilkos exminiszter.

Leugrott az expressvonatról.

Egy örízetlen pillanat.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, augusztus 12.

A Bukarest felől jövő expresszvonatról Zebegény és Nagymaros között öngyilkossági szándékból leugrott Sendrea István volt román igazságügyminiszter és életveszélyes sérüléseket szenvedett.

Sendrea Istvánt, aki az Aurelián-kabinetben volt igazságügyminiszter, családja hozta fel Romániából, hogy Bécsbe vigye a Svetlin-féle szanatóriumba. Sendrea magasfoku neurasteniában szenvedett az utóbbi időben és tíz nappal ezelőtt Plojestin lévő birtokán föbelőtte magát. Sérülése azonban csak könnyebb természetű volt. Azóta háromszor fel akarta magát akasztani, végül is családja elhatározta, hogy Bécsbe viszi a szanatóriumba.

Tegnap reggel ülték fel az expressz-vonatra. A 69 éves öreg ur társaságában volt fia, István romániai nagybirtokos, veje Tacu Demeter dr. mértök és annak felesége, dr. Antoniu, a bukaresti Markucza féle elmeógyógyintézet főorvosa és egy ápoló. A társaság két szakaszt foglalt el, az egyikben a beteg volt az ápolóval, a szomszéd szakaszban pedig a társaság.

Nagymaros tájékán Sendrea elaludt és az ápoló is kijött a szakaszból. Zebegény előtt a visszament ápoló az öreg urat nem találta helyén. Keresték a vonaton, de nem volt ott.

Rosszat sejtve, Zebegényből sürgönyöztek Nagymarosra, ahol közben, az állomástól nem messze, a vasuti vágányok között munkások megtalálták az öreg embert, aki több súlyos sérülést szenvedett. A nagymarosi orvos fejkötést alkalmazott, azután a következő vonattal behozták Budapestre, ahonnan a nyugoti

pályaudvarról a mentők elvitték a *Herzel-féle* szanatóriumba.

Itten *Dollinger* orvostanár műtétet alkalmazott ma délelőtt, de kijelentette, hogy az öreg ur életbenmaradásához semmi remény. *Sendrea* 10 évvel ezelőtt volt igazságügyminiszter az Aurelián kabinetben, két évig maradt miniszter, majd *Sturdza* alatt a kamara elnöke lett. Hat éve teljesen visszavonult a politikától s a bukaresti egyetemen a polgári jog tanára lett. Duszgazdag ember, akinek nagy kiterjedésű földbirtokai vannak Romániában.

Finom gazemberek.

*

A francia dekadens költészet egyik vezére, az akkortájt még fiatalosan nyegle *Tailhade* Laurent a *Ravachol-féle* véres bombamerénylet alkalmából versben írta meg a maga véleményét. A vers refrénje így hangzott:

— Hacsak szép volt a póz, melylyel veté a bombát,

A pusztulást, halált ugyan mit bánom én?

Tailhade Laurent, az akkor még majdnem ismeretlen poéta egyszeriben híres ember lett emiatt a két sor miatt. A lapok neki támadtak. Micsoda izetlenség így beszélni egy véres, emberáldozatokkal járó gáztétről?

Annyi tény, hogy *Tailhade*, ha véletlenségből öbelé is ékelődik a bombának valami kis szilánkjára, alig ha vallott volna ilyen nézetet. Lényegében azonban mégis volt némi igazsága a tolvajlások, csalások, rablások és gyilkolások krónikájából megállapítható, hogy a póz, a gonosz tettek külsőségével tényleg sokat határoznak. A köpenicki kapitány egyenesen rokonszenves alak volt. *Kecskeméthy Győzöt*, a vakmerő sikkasztót sem övezte valami nagy gyűlölet. S amíg a dános rablógyilkosoknak még a fajtájára is *peredit*-ot kiáltott mindenki, a hipnózással gyilkoló fővárosi bünszövetkezet tagjai felé több érdeklődéssel, mint felháborodással fordul a közönség. Pedig a dánosok is gyilkoltak, a budapestiek is. Csak a gyilkosság formája volt más. Az *Eránosz*-eset szereplői finom emberek, akik tudták, hogy a forma igen lényeges dolog, a dános cigányok ellenben nem ismerték a finom gyilkossági fogásokat.

Minden ember lelkében él a ruttól való irtózat: ez a magyarázata az egész dolognak. A gyilkos, aki doronggal locsantja ki valakinek az agyvelejét, ezért nagyobb és bűnösebb gazember annál, aki például kloroformmal altat el valakit — örökre. Mert lopni, csalni, rabolni és gyilkolni legalább is izléstelenesség; de aki ezt az izléstelenességet izlésesen végzi, az megérdemli, hogy az emberekben élő ösztön a javukra tudja be a módot, amelyet tettük elkövetésénél használtak. Itt kezdődik a *Tailhade* igazsága: Ha csak szép volt a póz . . .

A finom gazembereknek ez az előnyük a többiek fölött. Pedig voltaképpen nem a finom gonosztevők a természetes gonosztevők. A bűn természetrajzához hozzátartozik a keztyűtlen kéz. A gyilkos, aki leüti, darabokra vagdossa áldozatát, bűnének visszataszító volta mellett is, — hogy úgy mondjuk, — becsületesen vétkezett. Mert az ilyen bűn elkövetéséhez hozzátartozik, hogy a tettes elrugja magától a társadalmi lét minden alapját: törvényt, erkölcsöt, izlést és érzést. Ebből a szempont-

ból tehát a durva gonosztevő van előnyben a finom felett. Mert a durvaság *igaz*, a finomság *hazug*.

Osszevetve ezt a két szempontot: az igaz és természetes bűn, meg az izlésesen elkövetett bűn szempontját, azt találjuk, hogy a finom gazemberek előnyben vannak. Talán azért, mert az emberek már annyira megszokták a hazugságokat, hogy fel sem tűnik nekik az a hazugság, amely egy-egy finom eszközökkel, izlésesen elkövetett emberölésben van. Talán azért, mert a bűnből nem igen szokás szorosabb értelemben vett erkölcsi motívumokat keresni. Leginkább hihető, hogy azért, mert az emberekben a formák iránti megrögzött ösztön, — nevezzük izlésnek — olyan erős, hogy szívesen látják ennek megóvását a természetesség rovására is.

Ez a kultúra hatása a büntetés terén. A kulturálé, amely nem tudta elérni, hogy az évezredek parancsot, a *ne öl* parancsát betartsák, de legalább elért annyit, hogy maholnap az emberölésnek is meglesz a maga etikettje. Es, ha fanyar szájjal is, de el kell ismernünk, hogy ez a természetesség rovására menő eredmény: haladás. *Stilét*.

Gennarit letartóztatják.

A spiritiszta szédelgés.

Az ügyészség álláspontja.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, augusztus 12.

A nagy port felvert *Eránosz-Gennári* ügy aktái amint fővárosi tudósítónk táviratozza: visszakerültek a rendőrségre. Az ügyészség átvizsgálta az aktákat és utasította a rendőrséget, hogy *Gennári* ellen folytassa a vizsgálatot.

A rendőrség ez ügyben mindeddig nagyban titkolózott, szombaton azonban egyszerre közlékenyebb lett. Hivatalosan most sem mondtak semmit, de magánaton annyit elárultak, hogy *Gennarit* kihallgatás után minden bizonytalansággal *letartóztatják*. A letartóztatásból azonban nem lett semmi, az ügyészség más álláspontra helyezkedett, a zárdában elhelyezett és állítólag elmebeteg *Eránosz Istvánné feljelentését nem vette komolyan*. Már azért sem, mert ezt a feljelentést csak kihallgatása során, a detektívönök kérdéseire tette meg az asszony, akit a jelenlevő rendőrörvos mondott épelméjűnek. Vajzen tényleg az e, azt csak szakértői orvosi vizsgálat állapíthatja meg, a feljelentés pedig csak ezután történnhetik meg.

Az ügyészség az eddigi vizsgálat eredménye alapján elrendelte *Gennári* ellen csalás miatt a további vizsgálatot, de letartóztatására nézve nem nyilatkozott, amint *Gennári* kihallgatása előtt nem is nyilatkozhatott, hanem a vizsgálat befejezése után visszakéri majd az aktákat. Így hát *Gennárinak* szombaton teljesen bizonyosra vett letartóztatásából még nem lett semmi.

Ujhelyi rendőrfogalmazó, akit Máramaroszigetre küldtek ki, onnan visszaérkezett és állítólag — mert hivatalosan a rendőrség semmit sem közöl — igen terhelő adatoknak jutott birtokába. A rendőrség — ismét állítólag — megállapította a hiányzó összeg nagyságát is. E szerint *hatvanezer korona készpénz* tűnt el *Eránosz dr.* kezén.

Gennári vívómester ma délelőtt védője kíséretében megjelent a főkapitányságon, ahol hosszú kihallgatása volt. Miután *Gennári* magyarázatul egyáltalán nem tud, németül is csak

rosszul beszél, olasz tolmácsot rendeltek ki melléje. Tolmácsként *Óváry* hites tolmács és egyetemi magántanár szerepel, akinek közvetítésével dél felé *Kórody* Béla rendőrfogalmazó megkezdte *Gennári* kihallgatását.

A kihallgatásról nem adtak ki hivatalos jelentést, de állítólag minden percben várható a vívómester letartóztatása.

A Hau-pör.

Lindenau mindent visszavon.

A fonál bonyolódik.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, augusztus 12.

A *Hau-pör* titokzatosságába a mai nap még az eddiginél is nagyobb sötétséget hozott. *Lindenau* báró, a pör szenzációs fordulatainak előidézője eddigi vallomását visszavonta, teljesen felelet nélkül hagyva azt a kérdést, hogy milyen indok vezette, mikor *Molitor* Olga személyét belevonta a szenzációs gyilkosság szereplői sorába.

Távirati értesülésünk a következő:

Karlsruhe, augusztus 12. *Lindenau* báró tegnap visszavonta szenzációs vallomását, a melyben *Molitor* Olgát anyja gyilkosának monddta. A bárót tegnapi kihallgatásán az államügyészség szembesítette több tanúval, akik igazolták, hogy a gyilkosság napján Frankfurtban létták. A szembesítés és az ügyész kereszkérdései következtében *Lindenau* nagy zavarba jött, ellenmondásokba keveredett, a kihallgatás végén pedig kiírt a sodrából és kijelentette, hogy *eddigi vallomásaiban hazudott*. Ő nem látta, hogy *Molitor* Olgát megölte *Olga* leánya és *nem volt szemtanúja a gyilkosságnak*. Az államügyész meg van győződve *Hau* dr. bűnösségéről. *Hau* a *Kaiser Wilhelmstrasse* egyik háza mögött rejtőzött és onnan lőtte le az anyósát.

Berlin, augusztus 12. A *Lokalanzeiger* táviratot intézett a Svájcban időző *Molitor* Olgához, hogy milyen megjegyzése van *Lindenau* bárónak amaz állítására, mely szerint ő a bárónak házassági ajánlatot tett. *Molitor* Olga *Zellerin*ábról az alábbi távirattal válaszolt:

*Lindenau*nak ez az állítása éppen olyan hazugság, mint az eddigiek.

Molitor Olga.

Karlsruhe, augusztus 12. Az államügyész kiegészítette a *Lindenau* báró ellen emelt vádat *hamis váddal és okmányhamisítással*. Ujabb tanúk igazolják, hogy *Lindenau* a gyilkosság napján a *Majna* melletti Frankfurtban volt és onnan este 7 órakor *Mannheim*ba utazott. A gyilkosság *Badenben* november 6-án történt, délután 5 és 6 óra között és így nyilvánvaló, hogy a báró a kérdéses időben nem lehetett a gyilkosság színhelyén. Az államügyész rábizonyította *Lindenau*ra, hogy hazudott, amikor azt mondta, hogy *Molitor* Olgának házassági ajánlatot tett. A báró erre azt válaszolta: hogy házassági ügyben járt *Badenben*. Levélváltás volt közte és egy vagyonos nő között, de a kapott leveleket eltépte. Amikor az ügyész megkérdezte, hogy miért írta meg a zsaroló leveleket *Molitor* Olgának, a báró azt felelte, hogy azért, mert szerelmes volt *Olgába*. A *Hau-pör* végtárgyalásán látta és ott lett szerelmes bele. Az ügyész erre bebizonyította, hogy *Lindenau* ott sem volt a végtárgyaláson. A tárgyaló terembe ugyanis csak névre szóló belépőjeggyel lehetett jutni és *Lindenau* neve nem

szerepel azon a jegyzéken, amely a terembe bocsátottak névsorát tartalmazza.

Karlsruhe, augusztus 12. *Gönnér dr.*, Lindenau védője ma az alábbi jellemző dolgot beszélt el védencéről:

— Amikor először kerestem föl a bárót a börtönben, hogy megbeszéljem vele a védelem tervét, Lindenau távozásamkor azt mondta:

— Védő ur, volna egy jó pártim az ön számára.

En ekkor figyelmeztettem, hogy nős vagyok és hogy ne gondoljon házasságközvetítésekre, mert ügyében nem ilyen közvetítéről, hanem néhány hónapi börtönről lehet szó.

Karlsruhe, augusztus 12. A törvényszék ismét kihallgatta *Reitzenstein* bárónt, aki előzőleg tett vallomásában azt mondta, hogy látta *Lindenau* bárót a két Molitor nő után menni. A bárónő most már nem állítja oly határozottan, hogy látta Lindenaut.

Berlin, augusztus 12. A Molitor család ügyvédje a következő nyilatkozat közlésére kéri a *Berliner Tageblatt* szerkesztőségét:

Molitor Olgának semmi része sem volt a véres esetben. Az ellene emelt vádnak és gyanúsításnak az volt a célja, hogy az igazi bűnös kiszabaduljon az igazságszolgáltatás kezéből. *Molitor* Olga kiválóan jellemes és kigátlalan erkölcsű nő, akibe a gyanuok árnyéka sem férkőzhetik. Ha azzal a váddal illetik, hogy a végtárgyaláson szándékosan nem lépett föl *Hau dr.* ellen, sőt mentegette, annak az az egyszerű magyarázata, hogy *Molitor* Olga csak vélekedésről számolhatott volna be. Alaptalan az az állítás is, hogy az urilány mindig revolvvert hordott magánál és anyját bántalmazta volna.

Karlsruhe, augusztus 12. *Molitor* Olgáról kiderült, hogy évekkel ezelőtt verseket is írt. Összegyűjtött vagy kétszázat és saját költségén egy kötetben kiadta. A versek azonban nem jutottak a könyvpiacra, mert jóakarói arra kérték, hogy a rendkívül rossz versekkel ne kompromittálja magát. A versköteteket azután *Molitor* Olga egytől egyig elégette.

Készül az új választójog.

A horvát mozgolódások.

Külföldi ujitások.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, augusztus 12.

A tetőpontra jutott nyári hangulat teljesen eseménytelené tenné a politikát, ha itt-ott előkészületek nem történének az őszi parlamenti évadra s ha a horvátok nem mozognának tulságos veszedelmesen. Ezek azok az események, melyek mostanság szóba kerülnek ott, ahol a politikával még nyáron is foglalkoznak.

Az általános választójog.

A belügyminiszteriumban már több, mint egy esztendeje dolgoznak a választói jog reformján. A nagy munkának e ső része a statisztikai adatok földolgozásában áll. Az adatokat eddig csak törvényhatóságok, vagyis vármegyék és városok szerint csoportosították, úgy hogy az áttekintés nagyon nehéz volt. *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter tehát elrendelte, hogy az összeírás adatait dolgozzák föl választókerületek szerint. Rendkívül hosszadalmas, nagy körültekintést igénylő munka volt ez, mely után az adatok mérlegelése következett.

A fő alapelv a munkálatoknál természetesen az volt, hogy a magyarság hegenómiáját biztosítsák. Az előmunkálatok ilyenformán készen vannak és az általános választójogról szóló törvényjavaslat kidolgozása már csak rövid idő kérdése. A munkálatok lázasan folynak és nagy léptekben haladnak előre.

A horvát-ügyek.

Zágrábból jelentik: A horvát-szerb koalíció köreiben bizonyos feltűnést kelt az a körülmény, hogy a hatóságok az egybehívott népgyűléseket sorra betiltják. Azt állítják, hogy *Rakodczay* bán ezt a magyar kormány utasítására teszi. A Kéleti Értesítő tudósítója eziránt kérdést intézett a báni kormány egy főhivatalnokához, aki azt válaszolta, hogy a népgyűlések megtartását csak ott nem engedték meg, a hol a *Starcevic*s-párt izgatásai miatt zavargásoktól lehetett tartani. Különben is az országos kormány semmiféle utasítást nem adott a gyűlések betiltására. A hatóságok e tekintetben a saját hatáskörükben járnak el. Több kerületben a koalíció és a *Starcevic*s-párt között olyan éles ellentétek vannak, hogy az ott egybehívott gyűléseket a közcsend és a lakosság nyugalma érdekében kell megtiltani.

A Horvátországban uralkodó állapotokra különben jellemző az alábbi esett:

A minap a budapesti magyar királyi posta egy ajánlott levelet kapott *Varasd*-ról, az odavaló posta- és táviró-hivataltól. Az ajánlott levél borítékán ez áll:

Kr. post brs i telefonski ured Varazdin.	
Br. 55:	
Slavnom Kr. postanskom i brsojavnom uredu	
R ARAD VARADIN	Budapest.

Mindez pedig azt jelenti, hogy a levél a szlapon királyi posta és táviróhivatalnak van címezve Budapestre.

Ugy látszik, a varasdi nagy horvátoknak végleg megártott *Supilo* és társainak kalandor politikája.

Apponyi a helyzetről.

A *Pester Lloyd* egyik munkatársa fölkereste az *Eberhardon* időző *Apponyi* Albert grófot, aki a hírlapíró előtt hosszabban nyilatkozott a belpolitikai helyzetről.

Egyik koalíciós lap ama hírével szemben, hogy a kiegyezés kész, *Apponyi* Albert kijelentette, hogy a napokban *Kossuth* Ferencről levelet kapott, amelyben a kereskedelmi miniszter informálta őt az ügy állásáról. *Kossuth* leveléből világosan kitűnik, hogy a kiegyezés még nem kész. A függetlenségi pártnak e kérdéshez állást kell foglalnia és ő — *Apponyi* — nem akar a párt állásfoglalásának prejudikálni.

Ami a koalíciós pártoknak egymáshoz való viszonyát illeti, az a közoktatásügyi miniszter szerint a lehető legjobb. Az, hogy a néppárt egyes függetlenségi kerületekben szervezkedik, nem bizonyítja ennek az ellenkezőjét. Minden pártnak joga van jövőjéről gondoskodni. A függetlenségi pártnak erre nincsen szüksége, mert az ő szervezkedése be van fejezve.

A választási reform — mondotta *Apponyi* — a jövő ülészakban okvetlenül a

Ház elé kerül, de hogy már az össze-e, azt még nem lehet tudni.

Az alkotmánybiztosítók kérdése szintén tisztázva van már és semmi nehézséget nem fog okozni. Ami a horvátokhoz való viszonyunkat illeti, azokkal is tisztába jövünk, ha majd a józan horvát nemzeti eszme a délszláv propaganda fölött diadalmaskodik.

A belényesi választás.

Nem kell a suszter fia!

Pénzt a népnek!

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, augusztus 12.

A belényesi választókerület függetlenségi és negyvennyolcas pártja tegnap, vasárnap délután öt órakor jelölő értekezletet tartott az országgyűlési függetlenségi és negyvennyolcas párt budapesti Erzsébet-köruti körhelyiségében. Az értekezleten jelen voltak: *Báthory* Zoltán, a belényesi választókerület függetlenségi és negyvennyolcas-pártjának elnöke, *Szigetköz* János társelnök, továbbá *Hentaller* Lajos és *Farkasházy* Zsigmond országgyűlési képviselők és *Barta* Ferenc királyi közjegyző, a kerület volt országgyűlési képviselője.

Báthory Zoltán, a belényesi választókerület függetlenségi és negyvennyolcas pártjának elnöke a párt nevében *Kardos* Árpád takarékpénztári igazgatót ajánlotta jelöltül, mint akinek személyével vihető legbiztosabban győzelemre a párt zászlaja. Az értekezlet rövid eszmecsere után hozzájárult *Báthory* Zoltán pártelnök javaslatához és egyhangulag *Kardos* Árpádot jelölte, ki a jelölést el is fogadta. A jelölésről telefonon értesítették a *Herkulesfürdőn* üdülő *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi minisztert, ki azt tudomásul vette.

Egy fővárosi estilap értesülése szerint a jelölés nem ment olyan simán, amint azt a főntebbi hivatalos kommuniké előadja. Az országos 48 as pártnak és *Kossuth* Ferencnek jelöltje *Salusinszky* Imre hírlapíró, a *Lumina* c. román lapnak szerkesztője volt, aki a koalíció küzdelme alatt román nyelvű beszédeivel és cikkeivel nagy szolgálatokat tett a függetlenségi pártnak. *Salusinszky* annál is inkább számíthatott a hivatalos jelöltségre, mert belényesi születésű és a kerületben sok ismerőse van, úgy hogy meg fog birkózhatni a román nemzetiségi jelölttel.

A minap *Glatz* Antal biharmegyei főispán látogatást tett *Radu* Demeter gör. katolikus román püspöknél és ekkor szóba került a belényesi jelölés is. *Radu* kijelentette a főispánnak, hogy *Salusinszky* jelöltségét nem hajlandó támogatni. *Glatz* Antal, aki szintén résztvett a tegnapi értekezleten, közölte a püspök nyilatkozatát és valószínű, hogy *Radu* szava volt a döntő. A hírlapíró ellen még más kifogásokat is hoztak föl. Így a belényesiek azt mondták, hogy a választáshoz sok pénz kell és *Salusinszky* nem tudja a rendkívül nagy kerület fuvardíjait fizetni. Fölhozták még, hogy a hírlapíró nevét a román szavazók nem tudnák ki-ejtetni és a legfőbb argumentum, amelyivel *Glatz* főispán állott elő, az volt, hogy az egész kerületben még a zsidók is azt mondják, hogy nekik nem kell a belényesi suszter fia.

A belényesieknek ama kívánságára, hogy valami pénzes embert kell a jelöltséggel megkínálni, az értekezlet egy ferencvárosi bankdirektort kapart ki, jöllehet a függetlenségi képviselők, különösen *Farkasházy* Zsigmond sé-

relmesnek mondotta Salusinszky mellőzését és tiltakozott az ismeretlen nevű bankdirektor jelölése ellen. Az értekezlet azonban mégis Kardos bankigazgató kandidálása mellett döntött, mert Kardosnak pénze van és apja nem volt suszter Belényesen.

A zálogház uzsorája.

A rendőrség egy aradi cég ellen.

Feljelentés a büntető bíróságnál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12

A legjobban megszorult emberekre utazott a *Farkas és Streicher* cég zálogkölcönüzlete, amelynek tulajdonosa a tekintélyes magasságu kamatláb mellett olyan időre vonta le állandóan a kamatot, amelyet a törvény szigorúan tilt. A zálogház üzemelt a rendőrség már hónapok óta figyelemmel kíséri, s május végén fel is hívta rájuk Aradváros tanácsának, mint másodfoku iparhatóságnak figyelmét.

Az iparhatóság erélyes hangú figyelmeztetése azonban kárbaveszett, mert a zálogkölcön ület tulajdonosa tovább is a meg nem engedett módon számította a kamatot. A rendőrség egy újabb vizsgálata azonban ugylátszik véget fog vetni visszaéléseknek, s a büntető bíróság ítélete pedig jöidőre megfogja védeni a zálogosnak kiszolgáltatott feleket a leplezett uzsorakamatól.

Az esetről az alábbi részletes tudósítást adjuk:

A rendőrség már régóta figyelemmel kísérite a *Farkas és Streicher J.* cégnek a Tököl téren levő zálogkölcön intézetét. A különös gondosságra az adott okot, hogy időnként több feljelentés érkezett az aradi rendőrséghez, amelyekben a megsarcolt emberek a felett panaszkodtak, hogy eltekintve a horribilis, 12% kamattól, a *Farkas és Streicher* cég, kihasználva egyesek tudatlanságát, még külön is megadóztatja a megszorult embereket. A visszaélést, amelyet a kézi zálogkölcön üzletről szóló törvény szigorúan tilt, Farkasék úgy követték el, hogy minden kölcsönnél a kölcsönösszegeből azonnal előre hat havi kamatot vonta le.

Tehát tekintet nélkül arra, meddig élvezi a kölcsönvett tőkét, a szerencsétlen kölcsönvevőnek le kellett fizetni a félévi kamatot. Szóval néhány napi kölcsönért is úgy kijárt a félévi kamat, mintha csak a hatodik hónap utolsó napjáig vette volna igénybe a fél a kölcsönösszeget. A cégnek ugyanis mindenkor csak három havi kamatot lett volna joga levonni, s így könnyen elképzelhető, hogy éppen a szegényebb embereket milyen jelentékeny összeg erejéig károsították meg évenként.

A feljelentések kapcsán május 27 én délután 4 órakor a rendőrség megvizsgálta a zálogkölcönüzlet könyveit s ezekből bebizonyosodott, hogy a *Farkas és Streicher* cég elleni panaszok alaposak. A vizsgálat folyamán kiderült, hogy nevezett zálogkölcön üzlet a zálogbetevőktől az illetők minden megkérdezése nélkül hat havi kamatot von le egyszerre, három hónapra pedig csak azoktól vonja le a kamatot, akik ezt kifejezetten kérik.

A rendőrség a tapasztaltak alapján Aradváros tanácsához jelentést adott be. A tanács ekkor leiratban közölte a zálogkölcön intézettel, hogy az eddig üzött szabálytalansággal haldéktalanul hagyjon fel, s utasította a kézi zálogkölcön üzletekről szóló törvény szigorú betartására.

A *Farkas és Streicher* cégnek azonban más gondja volt, semhogy a tanács végzését tulságosan komolyan vegye, s a legnagyobb nyugalommal tovább is a régi, jövedelmező módon számította a kamatot. Miután újabb panaszok ismételten felhívták e körülményre a rendőrség figyelmét, július 6-án újabb vizsgálatot tartottak a zálogkölcönintézetben. Ekkor megállapították, hogy bár a zálogkölcönüzlet tulajdonosa Aradváros tanácsának, mint másodfoku iparhatóságnak végzését még június 6 án kézhez vette, július 1 éig állandóan hat hónapra fogta le a kamatot a felektől.

A rendőrség az esetről jegyzőkönyvet vett fel, s az ügyet most már a büntető utra terelte át. A büntető feljelentés, amelyet *Green Nándor* tb. főkapitány adott ki, ma érkezett az aradi büntető járásbírósághoz, ahol majd érdeme szerint fognak elbíráni a haszonleső zálogkölcönüzlet tulajdonossal.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* **Gyermekopera.** Napról, napra nagyobb érdeklődés mellett vendégszerepel az olasz gyermekopera társulat. Vasárnap Az alvajárók került színre, ma pedig legnépszerűbb darabjukat. A szevilai borbélyt adták telt ház előtt. A kis Bottari Figarója máig élénk és kedves emlékekben maradt az aradi publikumnak, mely ma első sorban az ő kedvéért töltötte meg a színházat. Bottari játéka a legmeglepőbb színpadi rutinra vall, ami nem csak egy gyereknél, hanem megállapodott művésznél is érdem számba menne. A köönség a szeretet minden jelével elhalmozta a csöpp művésznőt. Sokat tapsoltak a kis *Pagliarínének* a kitünő *Almavivának*. Kifogástalan *Bartoló* volt *Ghirotti* a társulat legkiválóbb fiu tagja és állandóan ünnepelek *Bianchinét* a primadonnát, a kinek több ének számát megismételték. (H. G.)

Ducika bajban.

Menekülés egy merénylet elől.

Novák Irénke és a lilimotipró.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, augusztus 12.

Az aradi színház táján, sőt azon kívül is széles körökben ismerik Ducikát, *Novák Irén* bájos kisleányát, aki édesanyjától örökölte azt az élénk, eleven temperamentumot, amely a színtársulat kedvencévé avatta a polgári iskolás apróságot. Ducika, — ez a kis *Novák Irénke* kényeztető neve, — most édesanyjával együtt Hódmezővásárhelyt van, ahol a napokban igen veszedelmes kalandot élt át.

A vásárhelyi népkertben ugyanis már hetek óta garázdálkodik egy ismeretlen, munkásruhás ember, aki e pár hét alatt valószínűleg rekordot ért el a legocsmányabb bűn, a lilimotiprás terén. Ennek az állatias embernek a keze közé került *Novák Ducika* is, akit csupán gyermekeknél ritka lélekjelenléte mentet meg attól, hogy áldozatul essék a garázda gyermekrontó vágysainak. Vásárhelyi tudósítónk a következőket jelenti az eset részleteiről:

Novák Ducika csütörtökön délelőtt a népkert mellett levő fürdőben élvezte a hidegvizgyönyörűségeit. Negyed tizenkét óra tájban jött ki a fürdőből s miután édesanyja meghagyta, hogy még a próba befejezte előtt a színházban legyen, egyenesen a színikör épülete felé vette útját. A déli melegben a népkert teljesen üres és néptelen volt s az uton egy teremtett lélek se járt *Ducika* szerencsésen el is érte a színházról nem messzi fekvő üvegházat, amikor az egyik bokorból egy torzonborz

szakállu, pápaszemes, kék kötényt viselő, rongyos ruhájú ember ugrott eléje és elállotta az útját.

— Hova megy? — kiáltott a megrémült kisleányra.

— A színházhoz! Hagyjon! — felelte *Novák Irénke*, aki megsejtve a fenyegető veszedelmet, hátrálni kezdett. A zülöt ember azonban megragadta a kezét és fenyegető hangon rivallt reá:

— Maradjon! Jöjjön velem a keribe, mert különben meghal!

A kisleány az ijedségtől félájultan követte az embert, aki egy elhagyatott helyre kíséerte. Itt megállott és minden teketória nélkül vetkőzni kezdett. Amíg azonban ruhájával volt elfoglalva, a kis leány hirtelen félreugrott és szaladni kezdett a színház felé. A merénylő utána iramodott, de félig levetett ruhája gátolta a szaladásban, úgy, hogy nem bírta hamarosan elérni a kis *Novák* leányt. Ez menekülés közben már a színház közelébe érkezett s itt hangosan segítségért kezdett kiabálni. Erre az üldöző vissza fordult s pár pillanat alatt eltűnt a bokrok között.

Novák Ducika lelkesedve mesélte el a színháznál izgalmas kalandját. A társulat jelenlevő férfitagjai azonnal a merénylő felkutatására indultak, de az elvetemült ember nyomtalanul eltűnt. Az esetet ezután bejelentették a vásárhelyi rendőrségnek is, amely átkutatta az egész népkertet. El is fogtak egy embert, akire körülbelül ráillett a merénylő személyleírása. *Novák Ducika* azonban nem ismerte fel ebben a merénylőt.

Novák Irén pedig megfogadta, hogy többé nem engedi leányát magányosan a népkertbe.

HIREK.

Világos.

Arad, augusztus 12

Augusztus 13. Szomorú évforduló. Ma világítja meg ötvennyolcadszor a felkelő nap sugaraival a világosi sikot, amióta ott egy szabadságért küzdő nemzet dicsőséges küzdelmének utolsó, szomorú fejezete lejátszódott.

A romokban heverő régi vár olyannak látja ma is az alatta elterülő buja síkságot, amilyen akkor volt azon az emékezetes napon. Zöldelt a pázsit, ragyogott az azurkék mennyboltozat, pedig szivrepesztően tragikus volt a hangulat. Hadverő hősök, diadalmas ütközetek bajnokai vonultak fel némán, a haza sorsa miatt való aggodalommal szívében. Felvonultak *Görgei* hadai az orosz haderő elé s letették a fegyvert, amelyet annyiszor mártottak meg az ellenség vérében. Átadták az ágyukat, amelyeknek bömbölése megfutamtotta az el enséget. Végevolt a szent ügynek, amelyért annyi honfi vére omlott a csatamezőn. Veszve volt minden. S azután jött a nagy megtorlás, a vérboszu. Ennek volt előjátéka a világosi fegyverletétel.

Ötvennyolc esztendő az idők végtelenségében egy parányi pont. S ez alatt annyi sok minden megváltozott. Amiért a hősök küzdöttek, amiért véruket hullatták: a szabadságot megkapta a nemzet. A béke áldásait élvezi az ország népe, a fejlődés mindent megváltoztatott.

Csak a világosi síkság a régi. A hegymoron a várom, a hegy tövé-

ben pázsitos rét, a felkelő nap sugara bearanyozzák a síkságot, amelyen 58 évvel ezelőtt szomorú jelenetek játszódtak le.

— **Uj államtitkár.** A király kislódi *Hollán* Sándor miniszteri tanácsosnak, a magyar postakarékpénztár igazgatójának, saját kérelmére a törvényszerű nyugdíjjal végleges nyugalomba vonulása alkalmából, sok évi kiváló szolgálatainak elismerésül, az *államtitkári címet* és jelleget adományozta.

— **A japán—amerikai konfliktus.** *London*-ból táviratozzák: A *Standard* washingtoni jelentése szerint az Egyesült Államok és a Japán között folyó tárgyalások megszakadtak. Japán nem hajlandó az Egyesült államok föltételeit elfogadni. Súlyos konfliktus van kitörőben.

— **Edvárd király és Vilmos császár találkozása.** *Berlin*-ből táviratozzák: Megbizható forrásból jelentik, hogy *Edvárd* király *Vilmos* császár látogatására szerdán *Wilhelmshöhe*-be érkezik és reggel 9 órától este 8-ig ott marad.

— **Kossuth-szobor ügye.** Az aradi *Kossuth asztaltársaság* ma este a *Jó pásztor*-hoz címzett vendéglőben rendes heti értekezletet tartott, amelyen az elnökség bemutatta a Kállóshoz intézett levelet, továbbá a *beocsini* cementgyárhoz és a gyár aradi képviselőjéhez, *Tenner* Józsefhez írt leveleket, amelyekben az asztaltársaság a szobor alapzatához szükséges cementet kér. A társaság a leveleket tudomásul vette. Ezután megalakították a szobor műszaki bizottságát, amelynek tagjai lettek: *Stengl* Andor iparfelügyelő, *Millig* Mátyás és *Thumó* Lajos. A bizottságnak az lesz a feladata, hogy a szoborhoz szükséges érc minőségét megbírálja. Az asztaltársaság végül elhatározta, hogy e hó 24-én, szombaton este *Lajos* napja alkalmával halhatatlan patronusának, *Kossuth* Lajosnak emlékeztére ünnepélyt rendez. Az ünnepély műsorát a napokban közli az asztaltársaság elnöksége.

— **Nehezségek egy iparendedély körül.** Az aradi rendőrségnek, mint iparhatóságnak talán még soha sem volt annyi dolga, mint a *Rab-féle* építkezéssel. Az építető ugyanis *Hack* Frigyes építőmesterben már a harmadik építést jelentette be, akinek felügyelete alatt az építkezést folytassák. Kiderült azonban, hogy *Hack* Frigyesnek nincsen iparendedélye s így *Rab* főhadnagy bejelentését az iparhatóság nem vette tudomásul. Erre *Hack* iparendedélyért folyamodott, amelyet azonban nem kapott meg, mert nem tudott felmutatni két évi gyakorlatot. *Hack* Frigyes most újabb kérvényt adott be az iparhatósághoz s két évi gyakorlatot kimutat. Ez a két évi prakszis a diploma megszerzése előtti időre vonatkozik s az iparhatóság megkereste az aradi kereskedelmi és iparkamarát, mondjon véleményt arról, vajjon ez a két évi gyakorlat képezheti-e alapját az iparendedély megadásának.

— **Az esztergomi püspök a nemzetiségiek ellen.** *Pozsony*-ból jelentik: *Rainer* Lajos esztergomi püspök felhívta *Zadovszky* József máriavölgyi plébánost, hogy állását félesztendőn belül hagyja el, mivel ellenkező esetben kénytelen lesz őt állásától felfüggeszteni. A megrendszabályozott plébános a tót nemzetiségiekhez tartozik és *Juriga* egyik legteljesebb hive. A *Slov.* Tyzdennik felhívja a tótokat, hogy a püspöki erőszak ellen irjon fel a primáshoz. *Szokolcáról* jelentik, hogy az esztergomi püspök *Novák* József szokolcai káplánt, mert tót nemzetiségi mozgalmakban résztvett, *Podóliára* áthelyezte.

— **Vizvári Gyuláné meghalt.** *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Vizvári* Gyulát, a Nemzeti Színház kiváló tagját tegnap súlyos csapás érte: neje, született *Szigeti* Jolán, mint egy velencei táviratunk jelenti, vasárnap délután négy órakor meghalt. Tetemét tegnap este utnak is indították *Budapestre*, ahová ma, hétfőn este érkezik. *Vizvári* Gyuláné leánya volt *Szigeti* Imrénének, a Nemzeti Színház halhatatlan színművésznének és színműirónak. Atyai öröksége volt kiváló színjátszó tehetsége, amelynek köszönhetette, hogy tagja lett a budapesti Nemzeti Színháznak, dicsőséget szerezve magának, valamint az ország első műintézetének. *Szigeti* Jolán 1878-ban ment nőül *Vizvári* Gyulához, akivel való házassága példabeszédszerűen boldog volt. A kiváló asszony halálának híre ma reggel érkezett a Nemzeti Színházhoz, amelynek ormára menten kifizették a gyászlobogót.

— **Az oroszországi kolerajárvány.** *Berlin*-ből táviratozzák nekünk: Az oroszországi kolera állásáról a következőket jelenti a *Berl. Tagbl.*: A kolera Oroszország egyes vidékein lassan, de folytonosan terjed. Csaknem az egész *Volgavidéket* fenyegeti a járvány. Számos eset fordult elő *Szamará*, *Szaratov* és *Asztrachán* városokban, melyek közül több halálosan végződött.

— **Fia után a halálba.** *Nyíregyházán*ról táviratozzák: Néhány hét előtt *Cirek* nevű 14. százérezredbeli főhadnagy öngyilkosságot követett el, mert anyja, özvegy *Cirek* Edéné nem engedte meg, hogy fia nőül vegye a menyasszonyát. Az özvegyasszony ma fia halála fölötti bánatában *morfiumot* ivott és nyomban meghalt.

— **Halálozás.** *Ozv. Antonescu* Döméné szül. *Beck* Borbála e hó 11-én hajnalban hosszas betegség után 48 éves korában *Kuvin* községben meghalt. Temetése holnap kedden délután 6 órakor lesz az aradi első temetőben. Az elhunytat családja és kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Vonatösszeütközés az alagutban.** *Körmöcbányáról* táviratozzák, hogy tegnap este a 6 óra 18 perckor *Körmöcbányán* áthaladó számélynvonat az egy kilométer hosszú zólyomvölgyi alagutban az alagut nyirkossága miatt nedvessé lett vágányok következtében nehezen haladhatott előre, mert a kerekei hol előre, hol hátra csusztak és így a rendes időnél tovább maradt az alagutban. A *Zólyomból* *Ruttkára* induló két szabad mozdony, melyet a személyvonatot követőleg tíz percre indítottak menet-szerűen, a személyvonatot utolérte és az alagutban beleszaladt a személyvonat hátsó kocsijaiba. Az összeütközés következtében a személyvonat két hátsó teherkocsija teljesen összezúzódott, míg a többi kocsik kiserült. Emberéletben nem esett kár, csak *Zsembery* József zárfékező, aki az összeütközés következtében lebukott a kocsiról, szenvedett kisebb-nagyobb sérüléseket. Az este a forgalmat átszállással tartották fenn; a pályát ma reggelre már teljesen rendbehozták és a kora reggeli gyorsvonat már akadálytalanul közlekedhetett.

— **Tengeri kalózkodás garázdálkodása.** *Sotschi* ből (*Kaukázus*) táviratozzák: Az elmúlt éjszakan a *Tschenszuor* nevű személyszállító tengeri gőzöst *Djuskájából* való elindulása után a nyílt tengeren 15 rabló megtámadta. A rablók az utasokat arra kényszerítették, hogy minden pénzüket és értéktárgyaikat adják át. Eközben a rablók több utast revolverrel megsebesítettek. Ezután ráparancsoltak a kapitányra, hogy adja át a hajó pénzkészletét és szállítsa őket a partra, ellenkező esetben mindenki a halál fia. A rablók kivánságát szó nélkül teljesítették. Az elrabolt pénz és érték meghaladja a 12,000 rubelt. A rablók, miután őket partra szállították, nyomtalanul eltűntek.

— **Román esperes választás.** *Butyin* ből jelenti tudósítónk: Ma volt *Butyin* községben a gör. kel. román esperes-választás. Három jelöltet kandidáltak: *Mágyer* Traján szaturói lelkész, *Mihulin* Virgil ószentannai és *Leukucza* Péter biharmegyei lelkész. Esperessé nagy többséggel *Mágyer* Trajánt választották meg.

— **Elfogták a debreceni rablógyilkost.** *Debrecen*-ből táviratozzák, hogy a csendőrségnek három napi nyomozása eredményre vezetett, amennyiben *Dick* Vilmos csendőrvezető elfogta a kirabolt román birkahajcsár gyilkosát. A tettes *Vámos* Károly rovott multu csavargó aki tagadja ugyan tettét, de tanuk vele látták utoljára a megyilkolt hajcsárt.

— **Bankalakulás — karhatalommal.** *Ruttkáról* jelentik: *Szicsák* Ferenc orsz. képviselő a *Jablonkán* alakult tót népbank r. t. részvényeseit új közgyűlésre hívta össze, mivel a kir. törvényszék alaki hibák miatt megtagadta a cégbejegyzést. *Bulla* turóc szent mártóni szolgabíró a gyűlést csendőrséggel feloszlatta, mivel azon idegen honosok is résztvettek.

— **Gyilkos szerelmesek.** *Szolnokról* táviratozzák: *K. Tóth* Ferenc mezőúri birtokost tanuján meggyilkolva és kirabolva találták a hatóság a nyomozás során megállapította, hogy a rablógyilkosságot a szomszédja, *Csató* Pál követte el *K. Tóth* Ferenc nevével együtt, mivel szerelmi viszonya volt. Ugy *Csatót*, mint *Tóth*-né letartóztatták.

— **Elkeseredett cselédeány.** Az érzékeny szívű leányok közé tartozik *Horváth* Erzsébet 17 éves gömbölyű arcú cselédeány. A kellemetlen korholó szavak tüstént a szívére mennek, elkeserítik és öngyilkosságba kergetik. Vasárnap este szokatlanul jól érezhette magát a langyos esti levegőben. Szerelmesen ölelő bakarokban a 17 éves Erzsébet, mert teljesen megfedkedezett arról, hogy *Glesinger* Józseffel szolgálati szerződést kötött, melyet be is kell tartani. Annyira megfedkedezett erről, hogy már éjtől volt, mikor az ölelő karokból kibontakozott és haza ment. Otthon ezért megszüdték, amit annyira szívére vett, hogy ma reggel *marólugot* ivott. *Kovács* Antal rendőrhadnagy beszállította a közokórházba. Sérülése nem veszélyes.

— **Vizbe fut gyermekek.** Tegnap délután *Lamper* József ó-paulisi gazda 12 éves *János* nevű fia fürdés közben a *Marosba* fullt. Holttestét ma délelőtt fogták ki *Csicsér* község határában. Ugyancsak tegnap belefult *Körknán* a *Körösbe* egy 9 éves fiú, akinek nevét mind-ezideig nem tudták megállapítani.

— **Elveszett.** *Urbányi* Sándor ma délelőtt a *Szent László* utcától a *Csanádi* palotáig terjedő uton egy ötven koronás bankjegyet elveszített. A rendőrség kéri a becsületes megtalálót, hogy a pénzt a kapitányi hivatalhoz juttassa.

— **Csak jó áru kapható** *Hegedüs* Gyula kefe, pipere, illatszer és fodrászkellékek kereskedésében, *Aradon*, *Andrássy* tér 15. Nagy választék valódi angol tenniszverők, tenniszlapda, football, gummi-lapda, utazó kosarak, francia és angol illatszerekben. 259

— **Rovarpor**, bolhak, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb *Vojtek* és *Weisznál*. 261

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, augusztus 12.

Kínálat és vételkedv jó, 5 fillérrrel olcsóbb árak. Az árak 50 kilonrent számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza októberre	11.56—11.57	11.40—11.41
Zab októberre	8.30—8.31	8.24—8.25
Rész októberre	9.11—9.12	9.05—9.06
Tengeri 1908 májusra	6.85—6.86	6.79—6.80

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	637.25
Magyar hitelrészvény	739.50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	649.—

VÁROS ÉS MEGYE.

Aradváros közgyűlése.

— A tárgysorozat. —

Folytatólagos sorrendje az Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1907. évi augusztus hó 14 én d. u 4 órakor tartandó rendszeres havi közgyűlésében tárgyalás alá kerülő ügyeknek. 63. Az „Aradi Athletikai Club”-nak egy vándordíj alapítása iránti kérelme. 64. A tanács előterjesztése a ségái iskolának további bővítése tárgyában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Anna (Arad) Ezt a szót semmiféle szótárban nem találtuk. Talán szimbolumot (jelkép) méltóztattik gondolni?

G. A. (Budapest) Az, aki a modern technika mai vívmányai mellett is ilyen rossz verset ír, ne bizzék ami pártfogásunkban. A vers, amelynek, a hogy ön írja, *névszerű* Tündérek között a címe, nem tündérek, ellenben a papirkosári szemét között talált helyet.

IDEGENEK ARADON.

— Augusztus 12. —

Központi szálloda. Fischer Mátyás kereskedő Bécs. — Lekits M. A. kereskedő Trieszt. — Podner Dezső kereskedő Trieszt. — Haltrich Sándor kereskedő Kolozsvár. — Kovács Miksa kereskedő Budapest. — Czukor Lajos hadnagy Szolnok. — Bendel Gyula gyáros Budapest. — Hirn Samu kereskedő Budapest. — Zahoránszky Károlyné Trencsén. — Spielman Ervin bankfőtisztviselő Kassa. — Vank Nikodim kereskedő Nagykanizsa. — Kohn Jenő kereskedő Szeged. — Herz Henrik kereskedő Budapest. — Hiller Mór kereskedő és neje Budapest. — Csizsár Béla kereskedő Budapest. — Friedrich Dezső kereskedő Temesvár. — Batori Jenő kereskedő Budapest. — Klein Samu mérnök Budapest. — Serbán Péter birtokos Csucs. — Deutsch Mór kereskedő Budapest. — Bauman Ernő kereskedő Zürich. — Brand Lajos kereskedő Hatvan. — Klein Lajos kereskedő Hatvan. — Marai Lajos igazgató Budapest. — Reifner Frigyes hadnagy Bruck. — Lindner Lipót kereskedő Budapest. — Lust Ármin kereskedő Budapest. — Urbán Géza kereskedő Budapest. — Friedl Pál kereskedő Budapest. — Feldman Bernát kereskedő Budapest. — Bock Lajos vendéglős Mezőhegyes. — Fischer Emil dr. orvos Mezőhegyes. — Manheim Salamon fakereskedő Siófok. — Somró József gazdálkodó Szemlak.

Fehér Kereszt-szálloda. Mály János gyógyszerész neje és leánya Nagyszentmiklós. — Ismael Mihály birtokos és családja Radtoth. — Gueria Kamilló Róma. — Buchholz Viktor Pankota. — Jung B.-né és leánya Brád. — Kovácsik János birtokos és családja Szeged. — Bán Ferencné és családja Budapest. — Spiró E. gyáros München. — Deutsch Mór kereskedő Nagyvárad. — Darson Antal gyáros Grác. — Stiffmayer Ferenc birtokos Komárom. — Szentés Gábor mérnök Sopron. — Török Károly gazdász Orosháza. — Dancsó Iván és neje Temesvár. — Kosztmán Dezső kereskedő Zombor. — Rottmann László vendéglős Dálya. — Strasser Miksa lokereskedő Kikinda. — Spielman S. utazó Budapest. — Sir Nándor utazó Budapest. — Guttmann Béla utazó Budapest. — Strasser Simon utazó Budapest. — Schwammer Károly utazó Budapest. — Csatári Lipót utazó Budapest. — Bauer Frigyes utazó Budapest. — Veisz Sándor utazó Budapest. — Eisler Rezső utazó Budapest. — Sas Emil utazó Budapest. — Blum Sándor utazó Budapest. — Vächslér Lajos utazó Bécs. — Feldman Mór utazó Bécs. — Baum József utazó Bécs. — Rosenberg Márton utazó Bécs. — Friedman Jenő utazó Bécs. — Altman Manó utazó Bécs. — Back Zsigmond utazó Bécs. — Schönfeld Manó utazó Bécs. — Schvarcz Sándor utazó Bécs. — Schaser Frigyes utazó Segesvár.

Vass-szálloda. Dercsy Simon utazó Verespatak. — Ples József lelkész Buziás. — Hundel V. lelkész Szentanna. — Ambrózy István tisztviselő Fiume. — Ceusta Pavel dr. tanár Belényes. — Kempfer S. utazó Fiume. — Bak Simon utazó Budapest. — Tufner Samu utazó Nagyvárad. — Opits A. utazó Csehország. — Korbák Kálmán utazó Budapest. — Beles A. esperes Simánd. — Weisz Samu kereskedő Nagyhalmagy.

Pannónia-szálloda. Miku Demeter tanító Sajtény. — Müller Béla tanító Temeskubin. — Miloschel Károly tanító Ploresz. — Pohaczki N. tanító Mikalaka. — Englman Alfréd tanító Deés. — Fischer Antal kereskedő Apáti. — Kalmár Károly magánzó Budapest. — Beck Jenő utazó Baja. — Guttmann Sándorné kereskedő Orosháza. — Better József utazó Bécs. — Rabel Károly szerelő Hátszeg. — Szék János vendéglős Zombolya. — Veisz Béla utazó Temesvár. — Paulovics György birtokos Máslak.

A felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Kaszab Géza.

NYILTTER.

Limbeck János és fia

első magy. kir. szab. érekepersó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Alulírottak fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetetlen jó édesanya, nagyanya, anyós és rokon

ö. Antonescu Döméné
szül. Beck Borbála urnónek,

f. évi augusztus hó 11 én, hajnali 2 órakor, életének 48 ik évében, hosszas betegség után Kuviban történt jobblétre szenderültét.

A boldogult földi maradványai augusztus hó 13 án d. u. 6 órakor fognak Aradon, az alsó emetőben levő családi kápolnában a gör. kel. román szertartás szerint, az ugyanottani sirboltban örök nyugalomra tételni.

Arad, 1907. augusztus hó 11-én.

Aldás emlékére!

Lugosán Trifonné szül.
Antonescu Georgina,
Antonescu Virgil,
Antonescu Camil,
gyermekel.

1955

Antonescu Virgliné szül.
Dimitrescu Victoria,
Lugosán Trifon,
menye és veje.

Ratiu Adrienna,
Ratiu Letitia,
unokái.

KÖZPONTI SZÁLLODA.

APOLLÓ-csoport.

Igazgatók: Ormai és Roland.

11 órakor este

Arad falában.

Kacagató párisi revue.

1856

18 személy.

Belépő-díj: I. hely: 1 kor. 50. II. hely: 1 kor.

Kezdeté este 8 órakor.

Esős idő esetén a t-li-kertben lesz megtartva.

Fővárosi mulató a MIKADÓ-kertben.

Kedvezőtlen idő esetén a kávéházban.

Közkívánatra

≡ 3 bucsu-előadás ≡
kedden, szerdán, csütörtökön.

Szabad bemenet. Fentartott helyek.

Számos látogatásért esedez.

1952

Tauber Márton,
igazgató.

Dr. Kuttu Alfréd

ügyvédi irodáját

Aradon, Hasszinger-utca 3. sz.

alatt

1937

megnyitotta.

Steckenpferd- Bay-Rum

Bergmann és Társa Dresda és Teschen a/E., amely kitűnő szer fejkorpa ellen, valamint a haj idő előtti őszülése és hajhullás ellen. E szer elősegíti a hajnövést és igen erős szer a reumatikus fájdalmak ellen. 2 és 4 kor. üvegekben kapható a gyógytárakban, drogueriákban, illatszerekkereskedésekben és borbélyüzletekben. 1048

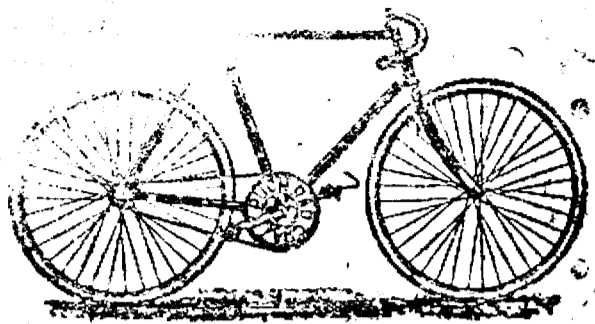
Patent gyermek harisnyák

női- és férfi harisnyák, keztük elismert legjobb minőségben, legnagyobb választékban, feltétlen szabott, olcsó árak mellett
Bársony Andor harisnya-nagykereskedésében Arad, Szabadság-tér 17. Vidéki megrendeléseket legpontosabban intézem e.

Kalmár József

kerékpárraktára 486

Arad, Salacz-utca 2. szám.

Új és használt kerékpárok olcsó árért kedvező havi vagy heti részletekre kapható.

Nagy avító műhely.

Női és férfi

nap- és esőernyőket

az idény előrehaladottsága és a túlhalmozott raktár miatt rendkívüli mélyen leszállított árban árusítatnak

Nassan R.

cégnél 822

Szabadság-tér, Rosenblüh mellett.

Ugyanott áthuzások és javítások

két óra alatt készülnek.

Csodásan és rögtön hat

lábizzadás ellen

Dr. Tsajkovszky-féle szer

Ha ezen folyadékkal naponta egyszer megnedvesítjük a lábakat, akkor kétszeri alkalmazás után teljesen és biztosan megszűnik a cipők, illetőleg a lábak undorító bűze.

Egy üveg ára 1 korona.

Főraktár: 288

G. Földes Kelemen

gyógyszerésznél

Arad, Deak Ferenc-utca.

Mesés szép lesz minden hölgy

a Hajós-féle világhírű

ARADI IBOLYA-CRÉME

bámulatos hatásától.

Szeplő, májfolt, bibircs,

bőrvörösséget és mindennemű arc tisztatlanságot varázsszerűen gyorsan eltüntet.

A párisi és londoni hygienicus kiállításon nagy aranyérmekkel, keresztel és disszoklevéllel kitüntetve.

Egy tégelynek ára 1 kor., dupla tégely 2 kor.

Ibolya szappan 70 fillér, Ibolya tej 1 kor. és Ibolya hölgyper 1 korona 20 fillér.

Ovakodjunk értéktelen utánzatok és hamisítványoktól.

A bevásárlásnál csakis Hajós-féle aradi készítményeket tessék kérni és elfogadni, minden más ajánlatot visszautasítani.

Kapható a készítőnél:

313

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22., a megyeházzal szemben,

további Földes Kelemen, Kossuth Pál, Ring Lajos, Hauer Lajos, Vajtek Kálmán, Berger Gyula gyógyszerészek áránál és Vajtek és Walez drogueriaiban.

Falusi ház pneumatikus

házi vízteleppel.

Minden évszakban friss és egészséges víz.

Vizellátási telepek nyomó levegővel

(magas víztartó nélkül) villák, falusi házak, kertek, sanatoriumok, szállodák, stb. részére.

Fürdő- és mosóberendezések, closettelepek.

Tervvel és költségvetéssel kívánatra szívesen szolgálok.

Felvételek a helyszínen.

967

Hopp Károly

műszaki irodája vizellátások, világítási és motortelepek részére

Arad, Széchenyi-utca 5. szám.

Váci és nagyenyedi fegyházban kötött harisnyák.

ROSENBLÜH H. TÁRSA

a nyári idény befejezése előtt a még fennmaradt

mosó anyagok és különböző maradékoknál

ujabban nagy árleszállítást eszközöltünk.

Rendkívüli alkalom igen olcsó áron a legjobb árut venni.

Rosenblüh H. és Társa.

Váci és nagyenyedi fegyházban kötött harisnyák.

Kirakataink szíves megtekintését kérjük.

Kirakataink szíves megtekintését kérjük.

836

Van szerencsém úgy a helyi, mint a környékbeli gabonakereskedő cégek és a dazdaközönség b. igyelmét a cséplési idény közeledével

1825

zsákkölesön-intézetemre

felhívni.

Telefon 594.

A zsákok használati díját a legjutányosabb árbanszámítom. Raktáron tartok eladásra különböző minőségű és méretű zsákokat és ponyvákat.

Braun Miksa,
Boros Béni-tér 1. sz.

APRÓ HIRDETESEK.**Telek eladó**

egy teljesen kiépített utcában. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Veszek könyveket,

egész könyvtárakat, Lexikonokat, jobb folyóiratokat és hangjegyeket legmagasabb áron. — **Kerpel Izab** könyv- és papírkereskedése és kölcsönkönyvtára, Aradon. 356

Intelligens házból való fiúk

uri családnál teljes ellátást nyerhetnek. Cim a kiadóban. 1919

Egy rövid zongora

elköltözés miatt azonnal eladó. Bővebbet Nagy-körut 8. a házmester-nénél. 1914

Kerestetik

egy jóra való, kellemes megjelenésű asztali inas, ki a takarítás-hoz is jól ért, nagyobb uri házhoz, jó fizetéssel, azonnali belépésre. Cim a kiadóban. 1943

Az ötvenesí uradalmi

igazgatósági irodában egy jó írással bíró és a német levelezésben teljesen jártas, nőtlen, intelligens fiatalember alkalmazást nyer. Magyar és német nyelven irt folyamodványok: Gróf Zselénski uradalmainak jószágigazgatósága, Ötvenes, posta Sofronya címre küldendők. 1939

Veszünk könyvtárakat

egyes könyveket, Lexikonokat, jogi, szépirodalmi és egyéb munkákat legmagasabb áron **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad. 361

Uri családnál

az állami felső leányiskola közelében, egy vagy két uri leány vagy egy magános urinő teljes ellátásra elfogadtatik. — Cim a kiadóhivatalban. 1958

Perfect könyvelő

német-magyar levelező, szabad óráira mellékfoglalkozást keres. Cim a kiadóhivatalban. 1954

Intelligens,

jóképű fiúnak mondott idegen, jelenleg itteni hivatalnok vagyok. Keresem azon intelligens, nagyon kedves asszonyka vagy leány érdek nélküli ismeretségét, kivel az estéket kellemesen eltölthetnénk. Szíves megkeresést „Idegen“ jelíggel a kiadóhivatal továbbít. 1951

Egy jóforgalmu szatócsüzet

más vállalat miatt eladó. Cim a kiadóban. 1904

Egy jó házból való**fiú**

tanoncnak, azonnali belépésre felvétetik.

Klein Márton

vegyeskereskedésében

Buttyinban.

Esetleg egy 1949

kezdő segéd.**MUNK R. ÉS TÁRSA
KARÁNSEBES.**

Hordó-, parkett- és faárúgyár

ajánlja készítményeit:

bükk- és tölgyfa-parketta

legjobb kivite ben, kartelen kívül,

f a g y a p o t

szőlő- és gyümölcs csomagoláshoz,

állványok, szőlő- és gyümölcs eltartásához.

Különlegesség: 1948

téglaszáritó keretek

hornyolt és hódfarku téglák szárításához.

Szeptember 1-ejére

keresek lehetőleg a belváros közelében egy csinosan butorozott világos szobát. Ajánlatokat szoba jelíggel a kiadóhivatalba kérek.

Wolf János

uri és női cipész

Arad, Weitzer János-utca Minorita-p.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat a legjobb kivittel s a legújabb divat szerint. Továbbá elvállalok abnormis lábakra **ortopéd-cipők** elkészítését, valamint az önkéntes uraknak előírás szerinti **bakkanes vagy csizma** elkészítését elvállalom, azon reménnyel, hogy a legnagyobb leányeknek megte-
lelek.

Tisztelettel

Wolf János.

586

Köszén

elsőrendű vulkán-farkasvölgyi rostált pormentes 500 kg. vételnél pontosan kimérve a vevő zsákjaiba

100 kkgknt 3.20 koronáért

kapható: 15

Pollak Sándor

mikalakai tégl- és cserépgyárában, telefon 515.

Nagy tégl- és cserép-raktár.

Azon urral, ki

ezen lapra figyelmeztetett holnap d. u. 5—6 óra közt találkozhatom a Forray-utca Nádasdy-palotában levő **Zinner Vilmos** mű órás és ékszerész kirakata előtt.

Férjhez mennék

azon urhoz, a ki arról biztosít, hogy a karika gyűrűt **Zinner Vilmos** ékszerésznél veszi meg, ahol jól és olcsón lehet vásárolni.

851

Hálás leszek

azon nemesszívű hölgynek ki, hogy a hivatalból el ne késsek megveszi azon szép és olcsó zsebórát, a melyet **Zinner Vilmos** mű órás Forray-utcai kirakata-ba láttam.

Városi s megyei telefon 509.

P É N Z

a legolcsóbban és leggyorsabban földekre és városi házakra **amortisatióra** (tőketörlesztéssel)

Aradon a legegység és legismertebb köztitő iroda

Szücs F. Vilmos

a nagy zebani földhitelintézet kölcsön képviselőjénél

ARADON, Karolina-utca 8. sz. (saját ház)

a fiók posta mellett.

Elvállalok convertálásokat utólagos díj és költség megtérítés mellett.

„Házak és földek adás-vétel közvetítése.“

Ugyanitt megbízható üzletszerzők alkalmazást kaphatnak. 531

Több aradi házat olcsón és előnyös fizetési módok mellett eladok.